ч. 271 (15.072). Львів, вівторок 6. грудня 1938. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LIX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

Редакція й Адміністрація:
ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції 246-46
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
" Банку Чеських Леґіонів Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) 5.00 зол.
чвертьрічно . . . . 15.00 "
піврічно . . . . . . 30.00 "
річно . . . . 60.00 "
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч.
У ВСІХ ІН. КРАЯХ 1.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Єпископ Діонізій Няраді обняв адміністрацію хустського єпископства.

Єпископ Няраді, що минулого тижня приїхав до Хусту, офіційно обняв своє становище. В суботу відбулась у його честь академія в театральній салі; промову виголосив секретар премієра ред. Рогач.

В неділю парох Хусту святочно впровадив Єпископа до церкви. У інституції взяли участь представники карпатоукраїнського та центрального уряду, багато духовенства та маси вірних. Єпископ відправив архиерейську Службу Божу, проголосив церкву єпископським собором, а опісля виголосив проповідь та дав благословення.

Населення Карпатської України виявляє щиру радість, що його духовним провідником став відомий, заслужений український патріот. Як відомо, перед евакуацією Ужгороду тамошній єпископ Стойка — що залишився під мадярським пануванням з огляду на свої мадярофільські переконання — запропонував, що вишло до Хусту свого представника, але мін. Ю. Ревай не погодився на те.

У ХУСТІ ПОВСТАНЕ ВАСИЛІЯНСЬКИЙ МОНАСТИР.

З Карпатської України наспіла вістка, що ОО. Василіяни задумують побудувати у Хусті величаву церкву та монастир. Як відомо монастир ОО. Василіян на Чернечій Горі в Підмонастирі коло Мукачева, над рікою Лятoрицею, лишився на українському боці. Монастир на Чернечій Горі — найстарший у Карпатській Україні, має цінну бібліотеку — найбільшу на всю Карпатську Україну.

Карпатська Україна вдячна

НІМЕЧЧИНІ Й РУМУНІЇ ЗА ДИПЛЬОМАТИЧНУ ПІДТРИМКУ.

ІНТЕРВЮ ПРЕМІЄРА О. Д-РА ВОЛОШИНА.

Премієр о. д-р Волошин дав кореспондентові румунської пресової аґенції інтервю, в якому підкреслив, що Карпатська Україна завдячує чимало Німеччині, а головно вождові німецького народу Гітлерові. Завдяки Німеччині, Карпатська Україна зберегла незалежність; сама вона не мала стільки сил, щоби оборонити себе перед захланним сусідом.

Карпатська Україна завдячує чимало і Румунії, яка в найтяжчих хвилинах не солідаризувалася з ревіндикаційними плянами деяких сусідів, а навпаки — помогла Карпатській Україні перебороти перші труднощі у прохарчуванні з огляду на перерву комунікації зі Словаччиною. Карпатські українці вдячні обом державам за їхню поміч.

Інтервенція британського амбасадора у Римі

У СПРАВІ ІТАЛІЙСЬКИХ РЕВІНДИКАЦІЙ ДО ФРАНЦУСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ.

Британський амбасадор у Римі льорд Перт відбув нараду з мін. Чіяном у справі протифранцуських демонстрацій. Він мабуть не зложив ніякого формального протесту, лиш висловив здивування та звернув увагу, що італійські претенсії не годяться з недавно підписаним анґльо-британським договором, який гарантує „статус кво" на Середземному морі.

Мін. Чіяно відповів, що мусить порозумітися з Мусоліні́ем, заки зложить заяву у цій справі.

ПРОТЕСТ ФРАНЦУСЬКИХ ГОСПОДАРСЬКИХ КОЛ.

Торговельна палата в Перпініяні ухвалила резолюцію, в якій противиться зусиллям відібрати Франції якунебудь частину її заморських володінь та домагається, щоб уряд не приступив до ніяких переговорів у подібних справах.

ІТАЛІЙСЬКІ ДОМАГАННЯ БУДУТЬ ПРЕДМЕТОМ ФРАНКО - НІМЕЦЬКИХ РОЗМОВ У ПАРИЖІ?

Деякі французькі кола натякають, що підчас побуту мін. Рібентропа у Парижі, прем. Даладіє запитає його про становище німецького уряду до італійських територіяльних домагань.

БУРХЛИВІ ПРОТИІТАЛІЙСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ НА КОРСИЦІ ТА В ТУНІСІ.

35.000 маніфестантів демонструвало перед італійським консулятом в Аяччіо (Корсика). У бійці з поліцією ранено кілька осіб. У консуляті вибито всі шиби. Подібні демонстрації відбулися в Тунісі, де маніфестанти знищили італійську книгарню та контору італ. летунського товариства. Найбільш агресивности проявили молоді корсиканці.

Міністр маринарки Кампенші, родом з Корсики, вислав корсиканцям телеграму з висловами солідарности.

Італія домагається Мальорки і Картаґіни.

ТА КОНТРОЛІ НАД ТУНІСОМ І ЗАЛІЗНИЦЕЮ ДЖІБУТІ—АДІС АБЕБА.

...ердить „Сандей Діспеч", підчас найближчої візити Чемберлена в Римі, Мусоліні предложить йому домагання, щоб

1) Італія затримала Мальорку на деякий час;

2) до контролі над Суецьким каналом допущено італ. представника;

3) змінити статут італ. громадян у Тунісі: це далоб Італії фактичну контролю над тим краєм;

4) Італія обняла контролю над залізницею Джібуті—Адіс Абеба;

5) Італія дістала пристань Картаґіну в Тунісі;

6) уряд з Бурґосу дістав комбатантські права, ще заки всі чужинці-добровольці виїдуть з Еспанії.

Чи Ви вплели вже свою нитку у прапор „Просвіти"?

Премієр, парлямент, преса й автономія.

Варшава, 4. грудня 1938.

Минула субота показала, що новий польський сойм має в собі більше „бунтарського" духа, ніж того можна було сподіватися.

Ще напередодні, у пятницю після дуже короткої заяви премієра Складковського та дуже довгого експозе віцепремієра Квятковського, висловлювали найкраще поінформовані польські журналісти здогад, що субота, як перший день буджетової дискусії, буде днем проби й досвіду для сойму, уряду, політиків і цілого краю. Сойм справді пробував доказувати, що вміє і критикувати. І хоч переважали в ньому голоси захопленої своєю ролею озонової братії, то проте до голосу дійшла також поважна опозиція, маніфестуючи, місцями навіть демонстраційно, своє негативне відношення до того всього, що у нинішніх часах привикли називати в Польщі „тотальняком".

Субота була сірим, мрячним днем. На посольській трибуні ставали один по одному нові посли і виголошували свої — як можна було зауважити — дбайливо в хаті приготовані промови. А проте в соймовій атмосфері відчувалося багато електрики. Премієр раз-у-раз нотував гострі вислови критики. Трафаретна однаковість озонових заяв не зуміла замазати справжніх, оригінальних, сміливих заяв, що їх мало хто по останніх виборах міг очікувати. Журналісти вдоволено всміхалися, заповнюючи льожу, бо вражінь було багато.

Перш за все здивувала усіх відчитана ген. Скварчинським декларація. Здивувала не змістом, але власне формою, бо, як відомо, не було досі у парляменті звичаю читати промови. Навіть 73-я ст. соймового правильника, що актуально обовязує, не дозволяє читати ніяких декларацій, а промовці можуть лише послуговуватися цитатами чи записками. Зміст декларації, не менше неясної, як і неоригінальної, декого розчарував, а багатьох заскочив. Заскочило слухачів передовсім неясне поставлення справи зміни виборчої ординації. В кулюарах говорили негайно після виступу шефа Озону, що ординація, яку приготовляють, може всіх ще більше заскочити, як вереснева ліквідація „Славкового сойму".

Не треба хіба казати, що всі озонові заяви чи промови, навіть такі блідi, як вчорашній мрячний день, викликували бурю дириґованих оплесків з лав, на яких розсівся Озон у цілій своїй 70-відсотковій величі. Найголосніще оплескував декларацію ген. Скварчинського сам премієр ген. Складковський, який виразно панує у соймовій салі, не відповідаючи — всупереч своєму звичаєві — навіть на найгостріші питання, що їх спрямовують опозиційні посли на його адресу. Коли опозиція атакує премієра, премієр байдуже похилює голову й завзято щось нотує; коли кінчить промову якась грубша риба (нефортунне порівняння, бо, як відомо, риби не мають власного голосу, але...) з офіційного табору, — п. премієр голосно бє браво. Робить це правдоподібно як посол каліської землі... Зрештою, дух останніх декретів висить у неакустичній салі варшавського сойму надто непокоюче, щоб можна було думати чи говорити про правдиву критику премієра чи його товаришів з кабінету. І коли відважніші посли, що просмикнулися крізь містерне сито виборів, починають сміливіше виступати з докорами, то ні на мить не забувають сказати також бодай кількох комплиментів для премієра, що звик до однострою, військового тону і добре памятає те, що йому закидають.

З позаозонових промов найцікавіші були виступи незалежного посла **Штоха,** який атакував міністра Квятковського за нереальність його господарського пляну, розрахованого на 15 років. Далі — тиха приповідка **ген. Желіговського** про схожість ролі уряду супроти села до ролі несумлінних няньок (це порівнання викликує загальні дотепи, прем'єр прозваний „нянькою" — з гумором ґратулює такоїж назви мін. Понятовському) і врешті д. гострий формою та змістом виступ посла **Дулзінського** з „Ютра Праци", який боронить полк. Славека, атакує нефаховість прем'єра та у формі реторичних питань, спрямованих до нього, інформує послів м. ін. про те, що „соймові ґалерії обсадили тайняками", що „при вході до сойму контролюють торбинки паням" та „що такі методи адміністрації не виховають Польщі героїв".

Перший виступ ендецького перебіжчика п. **Шталя,** який шабльоновою філіпікою намагався боронити культуру, а скінчив полемікою про те, чи посли з ОЗОН-у є „залежні", закінчився фатальною ґаффою: п. Шталь підніс на кінці промови оклик у честь Обозу... Народового (стара привичка?), і щойно після констернації салі притишено поправив: Обозу Зедночення Народовеґо...

Після того прийшла перерва, підчас якої пішли розмови на тему: що скажуть українці?

На виступ українських послів усі чекали з помітним зацікавленням. **Справа автономії в Галичині** нікому з поляків не до вподоби, але всі вже починають відчувати бодай **пер анальогіям,** що деякі погляди в політиці само життя драстично кореґує...

Правда, на престіж і діяльну силу теперішньої Української Парляментарної Репрезентації ніхто з поляків у Варшаві не покладає стільки віри, що колись. Саме підчас промови українського промовця появилися на посольських лавах свіжі примірники виленського „Слова" з актуальним телефонатом ґр. Генрика Лубенського, варшавського кореспондента того щоденника, який автономічні постуляти українських послів випередив такою характеристичною інформацією:

„Для нікого не є тайною, що ситуація УНДО ніколи не була така трудна, як тепер. Є це лише **консеквенція сучасної польсько-української дійсности.** Політику сперту на засади польсько - українського порозуміння з 1935 р., щораз важче вдержати. Дуже мала фреквенція українських виборців підчас останніх виборів була свого роду висловом недовір'я для досьогочасної політичної лінії УНДО. На трудноці УНДО вказує також консолідація українських партій поза УНДО-м, що виступає чимраз ясніше.

Не бажаючи дати себе переліцитувати опінії, УНДО буде дуже активно виступати в парляменті в імені українського населення. Найважнішим постулятом, що його висунуть, буде „справа автономії".

Такий коментар не міг, зрозуміло, піднести позиції українських послів, що — треба це обєктивно підкреслити — промовляли рішуче, цитували багатий фактичний матеріял з терену, який викликував з польського боку бурю протестів, вульґарних епітетів та несальонових вигуків.

Кажучи про враження, що його викликала заповідь зголошення внеску про територіяльну автономію, вкажемо на коментар „Куріера Польского": „...Сойм прийняв цю заяву великим галасом і протестами. А проте **українська декляраця впала зі соймової трибуни і буде ділати в краю та за кордоном.** В таких відносинах не введе ніякої зміни ані виступ одного з керманичів ОЗОН-у п. Деллінґера, що насильно атакував українців, ані чергова промова президента м. Львова пос. Островського, що демонстраційно „простягнув руку" українському „людові". Надходять часи тверді і навіть небезпечні для народу і суцільности держави"...

У світлі такого обєктивного ствердження стає ясно, що на ділі польська сторона нарешті починає розуміти, що українська проблема стає таким „політікум", якого не можна закричати ані промовчати.

КТВ.

Словянський Інститут і ми.

Прага, кінець листопада.

У Празі істнує від кількох літ Словянський Інститут — установа дуже поважна й солідна. Його завданням є ширити та плекати ідею словянської взаємности, головно на полі культурнім, тому й серед його членів знайдемо представників усіх словянських народів, у тім числі й українців. Інститут розвиває досить жваву видавничу діяльність і придержується також на цім полі засади повної рівноправности всіх словянських мов, видаючи наукові праці не тільки чеською та словацькою, але також польською, російською й українською мовою. Останньою його українською публікацією була докладніше зрецензована на цім місці праця Івана Панькевича про українські говори Закарпаття.

Інститут улаштовує також товариські сходини у своїй прегарній домівці в колишній Льобковіцькій палаті. На цих сходинах читають насамперед реферат, потім подають чай, і тоді відбувається дискусія з приводу прочитаного реферату. На сходини допускають не лише членів Інституту, але також гостей, з чого найбільше користає студіююча словянська молодь. Але також чужинці, що прибувають до Праги й цікавляться словянськими справами, відвідують ці сходини, бо тут вони найлекше можуть побачитись із потрібними людьми й дістати від них інформації такі, які їх цікавлять. А що Словянський Інститут є установою напів урядовою, то на його „дебатні вечорі" приходять також представники чеських міністерств і словянських посольств — польського, югославянського, болгарського. Словом, ці сходини належать до найвизначніших товариських уладжень у Празі та відограють свою ролю також у політичнім житті. Не можна сказати, щоб тут творилась історія, але деякий вплив на хід історії, принайменше на творення громадської опінії, вони безперечно мають.

Дивним дивом українські кола ці сходини начеб-то навмисне бойкотують. Рідко коли можна тут побачити когонебудь із визначних старших українців, а щодо молодших, то вони, здається, й дороги сюди не знають! А шкода! Коли не в рефератах, то в дискусіях тут досить часто порушують українські питання, і порушуються в не дуже-то прихильнім або й у зовсім неприхильнім для нас дусі. Бо промовляють на ці теми москалі або москвофіли з Закарпаття — а інші гості слухають і мимоволі надихуються „духом особенним". Далі наведемо кілька прикладів, із яких читач сам переконається, як ревно ці сходини використовуються для протиукраїнської пропаґанди і що з того потім на ділі виходить.

*

Перед кількома місяцями в наукових колах була наробила великого галасу „ревеляція" французького слявіста Андре Мазона, що „Слово о полку Ігоревім" є не що інше, як фальсифікація, підрібка, от як славнозвісні підроблені чеські рукописи Королєдвірський та Зеленогірський. Українські кола на це „відкриття" не звернули уваги, але тим більше схвилювались кола російські. Професори російської мови й літератури у Карловім університеті, п. Е. А. Ляцкій, зараз зголосив реферат на цю тему у Словянськім Інституті — і вечір видався один із найжвавіших у цілім сезоні. Проф. Ляцкій, правда, не знав, чим проф. Мазон арґументує свою думку про неправдивість „Слова", бо про це була лише коротка замітка в парискім російськім часописі. Та дарма! Де бракувало матеріялу для чисто наукової дискусії, там Ляцкій уживав патріотичних арґументів. Він довго й широко розводився над тим, як повстало „Слово", хто його складав, хто і як досліджував (при чому не забув згадати, що Перетц його занадто „українізував"), потім закінчив гучною фанфарою :„Хто виступає проти „Слова", той виступає проти Росії, той виступає проти словянства!"...

На це — шумні оплески. Потім чай. А потім дискусія. Чехи завважили слушно, що коли не знати, що власне твердить проф. Мазон, то нема про що дискутувати. Але знайшовся якийсь „карпаторуський" студент, слухач проф. Ляцкого, який розпалився патріотичними вигуками свого професора й висловив йому найсердечнішу подяку за добру науку, за те, що він у своїх викладах і тут у своїм рефераті просвітив їх щодо приналежности до „великої русской культури", що відкрив їм очі на цей памятник тої культури, що вивів їх із темноти до світла. Говорив студент незле, до того доброю чеською мовою, так, що присутні залишились під враженням „русскости" Слова. А з українців ніхто й не обізвався в оборону українськости „Слова" — бо нікого з українців на цих сходинах не було.

Ще один приклад. Минулого тижня мав президент Словянського Інституту проф. М. Мурко виклад про славного вченого Ватрослава Яґіча, який саме перед 100 роками народився. Проф. Мурко, сам родом хорват, знав дуже добре свого великого земляка і міг про нього оповісти не лише на підставі друкованих споминів Яґічових, але й на основі власних спостережень та вражінь. Виклад вийшов дуже цікавий, розтягнувся на два вечорі і викликав дуже живу дискусію. Між іншим проф. Мурко торкнувся відношення Яґіча до Росії і при цій нагоді підкреслив, що хорватського вченого підчас його побуту в Петербурзі дуже немило вразила політика царської влади супроти України. Яґіч зазначує у своїх споминах, що переслідування всього українського царською владою „примушує українців шукати союзників скрізь, де вони їх знайдуть" і що булоб далеко розумніше піти на необхідні уступки, і коли треба, то й перетворити Росію на федеративну державу. Проф. Мурко зацитував цей уступ лише з наукової обєктивности й ніякого особливого значіння йому не надавав, але...

Але в дискусії зголосився до слова доцент Панас, карпаторуський москвофіл, і заступився за „честь" проф. Яґіча, щоб бувало хто не подумав, що покійний великий славіст був українофілом і підтримував український сепаратизм. Що написано в Яґічових споминах того Панас не може викреслити, але зате він згадав інші факти: полеміку проф. Яґіча з проф. Смаль-Стоцьким з приводу української граматики останнього, далі розізнання Яґіча в справі меморандума галицьких українців підчас світової війни. Вийшло, що Яґіч ніякої України й ніяких українців не знав і не хотів знати, бо ніякої України „не було, нема й не буде". Правда, проф. Мурко відповів Панасові дуже лагідно, але й дуже вникливо, що мови й народи творяться не фільольоґами, а життям та історією: наука, мовляв, знає, що всі східно-словянські мови належать до одної родини, але життя та історія витворили самостійні літературні мови російську, українську, білоруську. І наука проти цього не може нічого вдіяти. Отже добру відповідь Панас дістав, але не від українця, а від хорвата, який щасливою нагодою був такий обєктивний, що відповідь схотів і зумів дати. А що, колиб проф. Мурко був мовчав? Залишилисяб присутні під враженням Панасового виступу.

Та чи вартож на всяке гавкання відповідати? — спитає дехто. Чи не краще триматись відомого прислівя, що одно звірятко бреше — а вітер несе? У тім-то й річ, що „вітер несе", навпаки — безнастанне гавкання на одну нуту приносить свої овочі, й овочі для нас досить гіркі. Так воно тепер вийшло і з урядовою назвою Закарпаття, коли справа цими днями наново рішалася. Чехи свого часу були встановили — „за доброю російською традицією" — назву Підкарпатська Русь. Німці перекладали „Карпаторусслянд" — і баламуцтво ширилось повних 20 літ. Нарешті прийшло щастя в нещасті. Закарпаття дістало автономію, позбулось великої частини москвофілів, просто за ніч зукраїнізувалось і стало всюди називатись: Карпатська Україна, Карпатен-Україна. Перед тижнем автономний статут Закарпаття розглядали у праській соймовій комісії. На черзі прийшло й питання назви. Міністр Ревай, добрий українець, хоч і бувший соціяліст, висловився за назвою „Карпатська Україна", але його товариш міністр Бачинський, закарпатський москвофіл, боронив старої назви „Підкарпатська Русь". Соймова комісія послухала Бачинського, а не Ревая, і залишила стару назву. І знову в урядовій термінольоґії, пресі та громадськім житті лунає стара, вигадана в царськім Петербурзі, для нас образлива назва. Правда, остаточне вирішення цієї справи полишено закарпатському краєвому соймові, та хто знає, як воно ще й там обернеться.

А всьому виною абсентеїзм наших людей, їх нехіть до товариського життя, до навязування й підтримки звязків із зовнішнім світом, до використовування кожної слушної нагоди

щоб пропагувати українську справу, український погляд на річі. Або сидять у запічку — або варяться у власнім соку, танцюють „шерочка з машерочкою", обнюхують один другого — але на свіже повітря, між люди, в широкий світ ані ногою! Це називається плекати свою самобутність і не піддаватися спокусам грішного світу.

*

А накінець трохи гумору.

Хочете знати, звідки беруться карпаторуські студенти, що розпинаються за російскістю „Слова о полку Ігоревім", доценти Панаси, що беруть Ягіча в оборону проти підозрінь в українофільстві, міністри Бачинські, що протестують проти надання Закарпаттю назви „Карпатська Україна"?

Перед світовою війною жив у Києві заможний молодий поміщик Б. Щоб не ходити без діла, він записався до канцелярії куратора шкільної округи й навідувався туди щотижня або що-місяця. Одного дня приходить він до свого бюра і знаходить у себе на столі запрошення негайно прибути до канцелярії генерал-губернатора. Іде туди, зголошується у відповідного референта й питає, в чім річ. А той виймає з бюрка закордонний пашпорт на імя пана Б. і каже йому, щоб негайно пакувався, бо завтра має їхати за кордон. „Але я зовсім не збираюсь за кордон!" — „Байдуже. Мусите їхати. Урядова справа". Отже Б. пакується і на другий день приходить до канцелярії генерал-губернатора. Тут йому подають пакет із грішми — було їх 150.000 — і кажуть їхати до Львова, дискретно розшукати там д-ра М. і передати йому гроші. „Дати вам росписку?" — „Ні, не треба. Ми знаємо, що маєте маєтку більш як на 150 тисяч". Пан Б. їде тоді до Львова, розшукує д-ра М, передає йому гроші й вертається до Києва. Таких подорожей між Києвом, Львовом і потім і Прагою пан Б. відбув кілька — доки війна не перервала це приємне подорожування. Тепер п. Б. живе десь на еміграції, коли досі не помер.

А чортове насіння, посіяне за ці гроші, росте ще й донині.

Л. Григорович.

З польської преси.

Нова хвиля в акції

За спільним польсько-мадярським кордоном.

В попередньому числі „Діла" писали ми про сензаційну інтерпеляцію посла Дудзінського у польському соймі у справі Карпатської України, чи радше у справі спільного польсько-мадярського кордону. Коли взяти під увагу появу у польській пресі статтей на цю саму тему, то доведеться ствердити приплив нової хвилі в польській акції за прилученням Закарпаття до Мадярщини. П. Адам Равіч Олдаковський у статті п. н. „Закарпатська Русь при Мадярщині — це необхідність великодержавної Польщі", вміщеній в **„Часі"** (ч. 331 з 2-го грудня ц. р.) навівши статтю німецького журналу „Ді Вельтвохе" п. н. „Українська проблема та її значіння", пише:

„Ця тенденційна стаття, що є глумом із правди, мусить бути пересторогою для нас усіх, що може занадто віримо, й освідомленням, що стрічає нас не зовсім відповідний реванж за нашу зичливість, але найцінніше те, що виходить на яву справжнє значіння Закарпатської Руси, як підстави руху, що мав би відібрати нам, як це видно з уміщеної у „Вельтвохе" мапки, цілу Волинь, цілу Східню Галичину і частину Полісся, прилучуючи до Великої України понад 100.000 км². наших земель. А тепер гляньмо, як проблема Закарпатської Руси виглядає направду..."

І пише п. Олдаковський про те, що закарпатська людність висилає до Ужгороду меморіяли з проханням, щоб прилучити Закарпаття до Мадярщини, про такі самі меморіяли „американських карпаторусів" до Польщі, про маніфестації „карпаторуської" людности на користь Мадярщини, про потоки крови розстріляних „карпаторусів, яких 75 відсотків хоче злуки з Мадярщиною" і які прислали вже Польщі понад 500 петицій у тій справі...

„Чи великий польський нарід — питається після того всього п. Олдаковський — має байдужно глядіти на ті кривди? Чи в тих обставинах відмову від допомоги і навіть деякого риску не можна би назвати втечею від найкращого обовязку? Чи вільно нам думати інакше, ніж так, що захоплення північної Мадярщини з Кошицями, Ужгородом, Мукачевом — це етап до привернення історичної польсько-мадярської границі?

„Коли впадуть сніги, які автоматично перетнуть сполуку здовж Карпат, ця країна з допомогою неминучих зусиль мусить вернутися в руки Мадярщини, створюючи ту опору, якої так бракує обом народам і яка в молодих поль. і мадяр. поколіннях приверне ту давню з минулих віків певність себе і свідомість ролі Польщі над Дунаєм і Мадярщини над Вислою.

„І мадяри і поляки мусять за всяку ціну перевести свою волю і привернути спільну історичну границю. Це наказ теперішньої хвилини й історична вказівка, без виконання якої ми не тільки не могли би засвітити особливо сильним світлом національної динаміки, але булиб засуджені незмінно на те, щоб відступати назад за те, що не зуміли станути на висоті історичного поклікання. Мадярщина і Польща мусять бути сильним сволоком відновленої будівлі Середньої Европи."

„Ніякі зусилля неприхильних або ворожих сил не можуть знищити підстав до могутности Польщі, не можуть відрізати нас від того незрадливого союзника. Мадярщина на Закарпатті — то польські впливи на Адріятику, — то мадярські впливи на Балтику — то рівновага сил у Середній Европі. Від спільної границі в Карпатах і на Балтик і на Адріятик веде однаково довгий шлях — 800 км."

П. Олдаковський є тої думки, що добро Европи вимагає, щоб шлях Балтик—Адріятик знайшовся в руках „пружинних народів, здібних відперти всякі затії".

Для цілости картини, що польська преса пише про Карпатську Україну, варто навести такий уступ зі статті **„Дзенніка Познаньского"**:

„Виміна тостів у Хусті між премієром Підкарпатської Руси Волошином і висланником німецького уряду Гофманом дивно збіглася з вісткою про румунську нафту, яку німецький Райх має намір спроваджувати спеціяльним підземним руропроводом з Плоешті під Букарештом через Підкарпатську Русь, Словаччину й Моравію до своєї країни. Тепер вже ясна та прихильність, з якою німецька преса слідкує за всім, що діється на Підкарпатській Руси. Досі говорили тільки про ідеольогію, про необхідність будувати Україну, щоб розбити Совітський Союз, тепер виходить наверха звичайний інтерес. Додаймо ще, що в найближчому часі в найдивогляднішій у світі столиці держави, в місті, що не має ані залізничої сполуки зі своєю країною, в якому нема власної телефонічної централі, ані летунського майдану, в місті, в якому премієр урядує либонь у погідні дні під шатром на лісній поляні, німецький Райх іменує свого військового аташе.

„І одночасно на границі тієї дивної держави діються такі речі, як масова втеча до сусідних держав, особливо до Мадярщини. Одночасно з тієї держави сотні телеграм пливуть до президента Р. П. і до регента Гортія з проханням за опіку. В тій самій „державі", яку треба на гвалт дожилювати спроваджуваною з Румунії кукурудзою чи надсиланою без мита з Мадярщини пшеницею, премієр Волошин говорить про суверенність. Це або нуждениа комедія або якесь трагічне непорозуміння."

Не треба хіба виказувати, кілько правди в цілій цій писанині, яка покористовуючись неправдою — брак залізниць, шатро на лісній поляні! — хоче взяти на глум Карпатську Україну. Але „Дзеннік Познаньскі" даремно затурбувався. Хто знає, чи тому німецькому військовому аташе не мило буде посидіти трохи на лісній поляні в Хусті після побуту в задушливих столицях усяких великодержав. Отак при китиці винограду можна відпочити від великої політики й воєнних алярмів. А щодо тої бідноти молодої держави, то карпатські українці напевно повторяють собі віршик з колишньої читанки до народньої школи:

Наша хатка — моя палатка.
Хоч непоказненька
Небогата, деревляна —
А своя рідненька.

—o—

ХТО БУДЕ ТРЕТІМ ЧЛЕНОМ УРЯДУ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ?

„А-Зет" ч. 285 з 3. ц. м. подає вістку, що як третього міністра до уряду Карпатської України крім премієра о. д-ра Волошина і мін. Ревая намічено посла д-ра Косея (члена кол. аграрної партії та однодумця дотеперішнього мін. Бачинського — Ред.). Одночасно той часопис подає, що для повного закріплення ладу й безпеки в Карпатській Україні ген. Сватек дістане окремі повновласти.

Таки поділять.

Варшава, 2. грудня.

„Діло" подало вже передучора (за луцьким „Жицем Католіцкім") вістку, що з днем 1. січня 1939 два волинські повіти, а саме **любомльський і ковельський** будуть вилучені з меж волинської православної епархії і прилучені до епархії варшавсько-холмської.

Дозволимо собі тут пригадати, що ще 17. вересня ц. р. подали ми у „Ділі" вістку, за якою „військові кола — як тоді говорено — видвигають проект пересунути межі люблинського воєвідства на схід, за Буг, для поширення східного передпілля майбутнього ЦОП-у".

На основі достовірних інформацій можемо тепер додати, що проект поділу Волині під церковно-адміністраційним оглядом — **близький реалізації**, тимбільше, що проти нього не виступив навіть **митрополит Діонізій, ані собор епископів**, що згідно з буквою нового декрету мають до дня 18. листопада 1940 р. устійнити число і територію поодиноких православних епархій.

Але справа територіяльних змін у Православній Церкві в Польщі не обмежиться, як кажуть, до Волині. Саме сьогодні появились у Варшаві чутки, що така сама доля чекає також два поліські повіти: **берестейський і кобринський**.

Вказує це виразно на те, що ініціятором нового поділу не є лише сама духовна влада. Можна би ще собі уявити, що митрополит Діонізій захоче якихсь територіяльних уступок від волинського архиеп. Олексія, але щоб такого самого вимагав митрополит від поліського архиеп. Олександра — повірити годі.

Щодо наслідків такого поділу для нас, українців, то ми не поділяємо песимістичної оцінки того факту у передучорашньому „Ділі". Навпаки **партикуляризм** поодиноких православних епархій — на нашу думку — приносив нам немалу шкоду.

Фа-ський.

Українці домагаються автономії.

ЗВІДОМЛЕННЯ ІЗ ЗАСІДАННЯ ПОЛЬСЬКОГО СОЙМУ В СУБОТУ 3. Ц. М.

Цілоденне суботнє засідання сойму заняла ґенеральна дебата над буджетовим преліміна-рем. У нарадах взяли участь члени уряду з пре-мієром Складковським і віцепремієром Квятков-ським у проводі.

ВИЯВ МАДЯРСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ ПРИЯЗНИ.

На початку засідання маршал **Маковський** відчитав привітну телеґраму, що її в імені ма-дярського парляменту надіслав предсідник па-лати депутованих у Будапешті **Юлій Корніс.** Маршал Маковський вислав телеґрафічну подя-ку за привіт, який сойм приняв гучними оплес-ками.

ТРИЦЯТЬДЕВЯТЬ ДЕКРЕТІВ.

З черги маршал подав до відома сойму, що в часі від дня розвязання попереднього сойму до дня скликання нового появилося 39 декретів президента держави, виданих на підставі ст. 55 конституційного закону. Всі ті декрети відчита-но в соймі.

„МИ ДОВЕРШИЛИ ВЖЕ ДІЛА НАЦІОНАЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ.

Промова шефа Озону, ґен. Скварчинського.

В дискусії над проєктом скарбового закону з буджетовим прелімінарем на 1939/40 рік пер-ший забрав слово шеф Озону й голова озонів-ського парляментарного клюбу ґен. Скварчин-ський. Ствердивши, що польська держава, кермо-вана по думці засад нової конституції, є суціль-ним орґанізмом, що має сильний хребетний стовп державної влади, ґен. Скварчинський ви-словив признання для війська, зокрема для го-ловного вожда, маршала Сьміґлого-Ридза і для міністра Бека, як керманича польської закор-донної політики, що „в цьому році осягнула ве-ликі успіхи".

„Ґеоґраічне положення Польщі — казав ґен. Скварчинський — між Сходом і Заходом Европи, між Балтиком і Чорним Морем, викли-кало в історії Польщі постійне змагання сперти державу на ті два моря. Сьогодні ці тенденції мають свій природний вияв у навязанні і втри-манні якнайкращих сусідських взаємин з бал-тійськими і скандинавськими державами на пів-ночі та Румунією на півдні. По думці тих самих тенденцій **спільна границя з Мадярщиною,** як наддунайською державою і народом традиційно з нами заприязненим, **відповідає не тільки на-шим сентиментам але й інтересам. Тому наша закордонна політика мусить енерґійно підтри-мувати змагання Мадярщини, щоб дістати За-карпатську Русь".**

Що торкається жидівської справи, то озо-нівський парляментарний клюб стоїть на стано-вищі ідейницької декларації полк. Коца і на становищі ухвал головної ради Озону. Ця спра-ва належить до міжнародніх проблем, але внутрі Польщі Озон змагає до того, щоб усамостійни-ти під господарським оглядом польську люд-ність сіл і міст, зредуукувати високу участь жидів у ріжних званнях та унезалежнити польську культуру від впливів чужої жидівської психіки. Але при тому шеф Озону застерігався, щоб жи-дівську справу робити інструментом партійної боротьби між поляками і смолоскипом анархі-зування польського державного життя.

„У справі інших меншин — заявив ґен. Скварчинський — по думці напрямних нашої ідейницько-політичної декларації змагаємо до згідного співжиття з ними на землях польської держави".

Дещо цікавого для себе почула у цій про-мові польська опозиція у таких словах: „Можу ствердити, що в ідеольоґічній ділянці ми довер-шили вже діла національної консолідації. На цій ідеольоґії не протиставить нічого суттєво-го ніодин зпоміж наших політичних противни-ків ані теж ніхто зпоміж людей, що бажають щиро працювати для добра держави".

Ґен. Скварчинський уважає, що право до такого твердження дає йому вислід соймових виборів. І тому він заявляв, що Озон є репрезен-тантом „свіжого струму, який пориває польське громадянство до головної мети: могутности польського народу і польської держави".

Між іншим ґен. Скварчинський підкреслив, що парляментарний клюб ОЗН посвятиться у ве-ликій мірі праці над новою виборчою ордина-цією.

В ОЗОНІВСЬКУ ДУДКУ.

В дискусії забирало слово кількох озонів-ських послів, що — ясна річ — і захоплювали-ся буджетом (пос. Совінський) і хвалився за-садами озонівської програми (пос. Лепецький) і заявляли, що репрезентують нове життя в поль-ській державі (пос. Длуґош) домагалися, щоб у вимогах кольоній для Польщі перейти від слів до чину (пос. Панкевич), у противлежности до послів, які називають себе незалежними, заявля-ли свою гордість, що належать до табору залеж-ного від найвищого авторитету (пос. Здзіслав Шталь) і вкінці підкреслювали історичний ха-рактер тих зусиль, що їх піднявся Озон, щоб піднести на вищий рівень господарське життя Польщі (віцемаршал Венда).

ПОЛЬЩА — ТО НЕ ТІЛЬКИ О. З. Н.
або незалежницький скреґіт у соймі.

Один з т. зв. **незалежних** послів, тобто тих, що не належать до Озону, **кс.** Любельський, який, як демонстраційний кандидат на віцемар-шала і члена реґуляминової комісії перепав, на-кликував у своїй промові до єдности, розуміючи ту єдність інакше як Озон та його творці і провідники „Цього — тобто єдности всі прагне-мо з цілої душі — говорив кс. Любельський. — Мусимо зясувати собі справу, що аби дійти до єдности мусимо зєднатися тут, у соймі. Одні з нас належать до ОЗН, інші ні. Всім нам присві-чує величня ідея служби батьківщині. Я пере-конаний, що таксамо як шеф ОЗН ґен. Скварчинський і його виленський контркандидат ґен. Желіґовський оживлений тією самою ідеєю. Річ тільки в тому, щоб ми собі зясували, що **Польща — це не тільки ОЗН,** що це велика 35-міліонова держава, що **Польща — це великий, одноцілий нарід** та що польська армія, оте наше спільне добро й наша любов, що авторитет президента держави й маршала Сьміґлого-Ридза виростають понад партійні спори."

„НЕ ТЯГНІТЬ МЕНЕ ЗА ЯЗИК!"

Посол **Іван Рудніцький,** що вийшов у Льво-ві проти озонівських розрахунків і теж зарахо-вується до незалежних, обговоривши положен-ня державних урядовців та вислухавши дома-гання щодо поправи їх буття, заявив, що стоїть поза Озоном, але прагне співпраці з усіми людь-ми доброї волі. „Є нас у цьому соймі небагато — казав — але було би нас більше якби інша виборча ординація й інша виборча атмосфера. (На лавах Озону протести). Мене особисто за-кликав мій персональний шеф, щоб я зрікся кан-дидатури. (Голоси: Хто вас вибирав?). Прошу не тягнути мене за язик, щоб я не сказав речей, які для багатьох могли би бути немилі.

Ґен. **Желіґовський,** контркандидат ґен. Скварчинського з Вильна, один з т. зв. незалеж-них послів, від якого можна було чекати го-строго виступу, виголосив спокійну промову, в якій висловив вдоволіня з приводу прилучення Заольззя до Польщі, висказав жаль, що премієр не згадав у своїй промові про справу виборчої ординації та торкнувся господарських справ у звязку з експозе віцепремієра Квятковського.

Більше „незалежности" виявив у своїй промові пос. **Дудзінський,** що виступив з кри-тикою виборів, та критикував діяльність премі-єра Складковського виявляючи жаль, що пре-мієр у своїй промові не сказав нічого про ту свою діяльність. „Щоб перевести оцінку — ка-зав пос. Дудзінський — діяльности п. премієра бракує елементів, тому мушу вернутися до 1936 р., коли говорив про свій уряд як про стежу. Як не поганий фахівець від стеж дозволю собі зго-лосити багато застережень. Бо на стежах треба оглядати не тільки плоти, але й те, що за ними діється. Ви, пане премієре, замітили, що людям на селі бракує медалей, а не замітили, що часто їм бракує хліба. В містах ви замітили муровані плоти перед палатами, але не добачили масонів у тих палатах". Далі пос. Дудзінський поставив запити до уряду, що він думає зробити, щоб примусити жидів до еміграції.

ПРОМОВИ УКРАЇНСЬКИХ ПОСЛІВ.

На цьому засіданні промовляли від УПР посоль **Василь Мудрий** і посол д-р **Степан Ви-твицький.** Пос. Мудрий у своїй промові ви-двигнув постулят територіяльної автономії для всіх етнографічних українських земель у Поль-щі. Обі промови містимо окремо.

„ПОЛЬСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО ГОТОВЕ ДО ЗГОДИ, АЛЕ..."

Львівський посол д-р Островський про Східну Галичину.

На промови українських послів відпові-дав президент міста Львова, посол д-р **Стани-слав Островський.** Він особливо підкреслював, що **землі Східної Галичини мають питомий тя-гар і вже їх ключеве положення спричинює, що посідання або втрата тих земель — це питання „бути або не бути" для Польщі як великодер-жави.** Посідання цих земель — говорив далі пос. Островський рішає про вплив на те велике міжморя, на якому осів польський нарід. Ці зем-лі мають важливу ролю оборонности Польщі як природні бастіони від сходу. Крім цього — це резервуар багатьох сирівців. Ці моменти рішa-ють про **необхідність утримати ці землі в орга-нічному звязку з рештою Річипосполитої.** До цих земель не можна ставитися інакше як до якихнебудь з інших польських земель. Кожне відхилення від тієї засади польське громадян-ство у Східній Галичині уважатиме розхитанням того звязку, окупленого кровю його дітей і по-диктованого найкращим інтересом держави. Ці землі заселює великий відлам польського на-роду, сильний чисельно і патріотичний. Там жи-вуть гарні традиції лицарських чеснот, з яких наш нарід такий гордий, і горяче привязання до власної державности. Цей патріотизм ушанував Йосиф Пілсудський, що саме у Львові вів вій-ськову підготову до збройної боротьби за Поль-щу. Мірою вартости цього патріотизму є герой-ські бої за Львів 1918 р. Права польського на-роду до тієї землі старі як історія Польщі. До другого народу, що там живе, поставилася Польща яд до брата. Польщі і полякам ця кра-їна все завдячує. Польське громадянство не має ненависти до українців. Найкращий доказ то факт, що не хто інший тільки „Звйонзек Об-роньцуф Львова" перед кількома роками висту-пив з ініціятивою, що була висуненням руки до згоди, але ця рука звисла у повітрі і навіть де-які українські елементи відповіли ненавистю. **За останніх 20 літ український елемент осягнув здобутки, про які не може й думати в інших державах, де живе одноцілими групами. Завдя-чує це опіці польської держави.** Є деякі україн-ські осередовища, які для своєї деструкційної діяльности черпають натхніння з заграниці во-рожої для обох народів. Українці мусять зрозу-міти, що від тисячів літ доля засудила нас на спільне буття і цього ніхто не змінить. Можемо покровавитися й позабиватися, але не розділи-мося. **Поляки не мають наміру винародовлю-вати українців,** але не дадуть собі вирвати своєї польщини і приналежности до західної куль-тури. Шануючи чужі ідеали наше громадянство не згодиться, щоб інтереси іншого народу ре-алізувати коштом його прав.

На закінчення пос. Островський апелював до українського народу, **щоб не дав ужити себе до цілей, що не мають нічого спільного з його добром.** Кожна поразка — казав він — одного з наших народів є упадком другого. Польське громадянство готове до згоди, але не дасться втягнути до ніякої нещирої гри. Знайде завжди досить сили і гарту, щоб зломити те, що було би для нас зле."

СИМВОЛІЧНА СМЕРТЬ ЖИДА — ПОЛЬСЬКО-ГО ВОЯКА І ЖИДІВСЬКА СПРАВА В ПОЛЬЩІ

Промова посла д-ра Зомерштайна

Жидівський посол зі Львова, **д-р Зомер-штайн,** виголосив промову в обороні жидів відпо-відаючи на заяву в жидівській справі шефа Озону ґен Скварчинського та на промову посла Дудзінського. На думку посла Зомерштайна жидівської справи не дасться розвязати ви-ключно через еміґрацію. В жидівському грома-

дянстві нема нікого, що саботував би думку про еміграцію. Еміграція — це міжнародня проблема, звязана з рішенням держав, що диспонують слабо заселеними теренами. Міжнародньою проблемою є й Палестина, що є жидівським постулятом, бо тільки в Палестині можна створити жидівський осідок. Але справи жидівської еміграції не треба вязати з поглядом, що чим більше переслідувати жидів, тим скоріше виемігрують. Не можна теж говорити так, як ген. Скварчинський, тобто, що жидівської справи не треба вигравати як партійного інструменту, й одночасно змагати до обмеження фахової праці жидів. Таксамо не можна стояти на сторожі духа конституції й одночасно говорити про правні обмеження деяких громадян.

„Ми готові — говорив пос. Зоммерштайн — до всяких жертв на користь держави й армії, що гарантує силу держави. Стоїмо на ґрунті конституції й домагаємося реалізації її ст. 7 і 9. Пан віцепреміер зацитував тут слова „пантарей". Пливкий стан великих міжнародніх проблем — приклад Чехословаччина — виявляє дві речі. Не на договорах і не на писемних умовах спирається буття й безпека держави і **не на насиллі чи гнобленні тієї чи іншої меншини** можна будувати безпеку в часах, в яких іде про зусилля всіх громадян. Міністр Бек змагає до того, унезалежнити державу і сперти її могутність на **господарських вартостях та зединенні всіх громадян.**

Промовець нагадує промову міністра внутрішніх справ ґен. Складковського з лютого ц. р. на буджетовій комісії сойму в справі відношення до меншин і стверджує, що тільки шлях вказаний у тій промові веде до сильної і справедливої Польщі. Вкінці пос. Зоммерштайн згадав трагічні події у Львові і підкреслив, що майже в тому самому часі, коли у Львові серед трагічних обставин згинув студент універ[illegible]итету жид Карло Целлермаер, між трьома польськими вояками, що полягли підчас виконування вояцького обовязку, знайшовся молодий вояк резерви Озіяш Шторх і на могилі того Шторха командант дивізії полк. Кустронь сказав, що та смерть має символічне значіння співжиття обох народів, поляків і жидів.

—o—

Бродій хотів стати — бароном.

„Словенскі Денік" із 1. ц. м. подав таку сензаційну вістку:

„Колишній посол та перший премієр підкарпаторуської автономної влади А. Бродій сидить уже кілька тижнів у панкрацькій вязниці. Наглий хід політичних подій спричинив, що громадянство досьогодні не довідалося про справжні причини його увязнення. Сьогодні, коли внутрішні відносини вже устабілізувалися, можемо подати докази, які закінчили політичну карієру п. Бродія".

Далі той часопис подає, що відомо було, що Бродій стояв на послугах мадярської іриденти, яка сподівалася, що їй удасться плебісцитом повернути Карпатську Україну Мадярщині, але Бродій умів якслід замаскувати свою юдину, кертичну роботу. Він про людське око намагався вдавати, що дбає про оборону бідного українського (руського) населення, а в дійсності йому йшло про політичну й господарську погубу того населення.

„При ревізії — читаємо там далі — **знайдено при Бродієві 600.000 пенге (к. 3 міліони чеських корон) у готівці. Між письменними матеріялами знайшли умову між Бродієм і Мадярщиною, що на її підставі, якби вдалося плебісцитом прилучити Підкарпатську Русь до Мадярщини, Бродій був би дістав два великі маєтки та титул барона. Така є відповідь, за що сидить Бродій на Панкрацом".**

—o—

З листів до Редакції.

У СПРАВІ МАЛЯРСЬКОГО КОНКУРСУ.

У звязку з оцінкою малярського конкурсу, поміщеного С. Гординським у ч. 262 „Діла", вважаю за свій обовязок відповісти на одну кинену ним завваґу, а саме, що „вінкий мистець, що себе шанує, не пішле ніде своїх речей", коли в конкурсі не визначено наперед жюрі. Оця завввага може ображати тих, що у конкурсі, розписанім п. Л. Малицькою, взяли участь. На нашу думку, булоб браком пошани не до себе, а до ініціяторки конкурсу, колиб їй не полишили вільної руки у виборі жюрі і щодо часу його призначення. Зрештою видається мені, що мистці висилають свої праці на конкурс не з огляду на те чи інше жюрі, а з огляду на внутрішню потребу, для якої конкурс можна вважати тільки зовнішньою спонукою.

Василь Конаш.

Золотий ювилей.

50-ЛІТТЯ СВЯЩЕНСТВА О. КРИЛ. Д. ЛОПАТИНСЬКОГО.

В неділю 4. грудня ц. р. парохіяни Успенської церкви у Львові та визначні українські громадяни Львова наповнили вщерть ту стару церкву, щоб ушанувати 50-ліття священства свого улюбленого пароха та громадянина.

В 10.год. Ювилят у прегарно вишитому фелоні зачав правити торжественну Службу Божу в асисті двох своїх сотрудників, о. радн. О. Горчинського та о. проф. Василева. Співав гарно мішаний хор Успенської церкви під умілим проводом проф. Орленка-Прокоповича. При кінці Служби Божої о. радн. О. Горчинський виголосив відповідну проповідь з нагоди 50-ліття священства о. крил. Дамяна Лопатинського, характеризуючи Ювилята як зразок священика-патріота. Після Служби Божої Ювилят поблагословив вірних Найсв. Тайнами, відтак відспівав молитву „Тебе, Бога, хвалим", многоліття для Ювилята й „Боже Великий".

Потім у закристії громадяни складали побажання Ювилятові який у своїй скромности не допустив до торжественного впровадження його з дому до церкви та відмовився від стискання голов, щоб не вводити змін у чергових церковних відправах. Згідно з бажанням Ювилята його золотий ювилей відбувся скромно й тихо, як скромно й тихо працює сам Ювилят вже більше, як пів століття на нашій церковній і національній ниві.

—o—

Академія на честь проф. Ст. Смаль-Стоцького у Варшаві.

Варшава, 2. грудня 1938.

(КТВ.) Український Науковий Інститут у Варшаві вшанував память академика проф. Степана Смаль-Стоцького окремою святочною академією, що відбулася сьогодні увечорі в домівці Інституту при численній участи українського й чужинецького громадянства. Серед приявних на академії зауважили ми м. ін. о. ректора Пушкарського, професорів Гурку, Ходніцького, Д. Дорошенка, Кордубу, Шовгенова і сина великого покійника — Романа Смаль-Стоцького, представників українського військового світу з ген. Сальським і Загродзьким, представників літератури й культури з пп. Н. Холодною-Лівицькою, д-ром Ю. Липою, Евгеном Маланюком і Зайцевим та багатьох інших визначних українських громадян представників чужинецьких кольоній, представників преси і молоді.

В програму святочного засідання увійшли дві промови: проф. **О. Лотоцького** про Степана Смаль-Стоцького як історичну постать українського нац. життя і **проф. В. Сімовича** про наукову діяльність пробудителя Буковини. Зміст тої другої, з особливим красномовним професорським темпераментом виголошеної промови — викладу зреферувало вже „Діло" у звіті з львівської академії на честь померлого українського вченого.

Законопроєкт про інвестиції у трирічку.

Міліярд і 200 міліонів золотих на Ф. О. Н

На денному порядку пятницевого засідання сойму було: перше читання проєкту скарбового закону з буджетовим преліміnарем на 1939-40 рік і перше читання урядових законопроєктів: про дотації на користь Фонду Національної Оборони та про інвестиції з державних фондів на час від 1-го квітня 1939 р. до 31-го березня 1942, про продовження обнижки чиншу, про зміну розпорядку президента у справі обмеження надмірних винагород у картелевих підприємствах.

Законопроєкт про дотації на користь Ф. О. Н. передбачує на той фонд 1.200,000.000 золотих, на інвестиції 800,000.000 золотих. На цю останню суму складаються видатки: на електрифікацію країни (70 міл.), на газифікацію країни (30 міл.), на морські інвестиції (35 міл.), на водні будови на суходолі (75 міл.), на водні меліорації у хліборобстві (30 міл.), на інвестиції звязані з управлінням обороту хліборобськими продуктами (15 міл.), на державне будівництво (50 міл.), на інвестиції підприємства „Польске Колеє Паньствове" (210 міл.), на інвестиції підприємства „Польська почта, телеграф і телефон" (15 міл.), на будову й утримання доріг і мостів з держ. дорогового фонду (200 міл.), на будову, кредитову й інвестиційну допомогу з оборотового фонду земельної реформи (60 міл.).

В законопроєкті є повновласть для уряду перевести в краю або за кордоном відповідні кредитові операції, щоб добути фінансові засоби необхідні на виконання пляну. Виконання цього пляну буде залежне від спромоги фінансового покриття, а трилітній період тих повновластей має влехшити урядові пристосувати форми того фінансування до ріжних родів інвестицій.

Ми нарід дозрілий,

нарід з великою традицією нарід з вірою в майбутнє.

ПРОМОВА ПОСЛА ВАСИЛЯ МУДРОГО, ВИГОЛОШЕНА 3-го ГРУДНЯ Ц. Р. НА ПЛЕНАРНОМУ ЗАСІДАННІ СОЙМУ.

ІСТОРІЯ МАЛО ВЧИТЬ ПОЛІТИКІВ.

Високий Сойме! Справа польсько-українських взаємин — це стара проблема і нею виповнені вже цілі віки. Якби було правдою те, в що колись вірили римляни, що Historia est magistra vitae то на польсько - українському відтинку по віках болісних досвідів повинні би сьогодні панувати щонайменше стерпні, коли не зовсім нормальні відносини. Тимчасом практика політичного життя доказує, що історія мало вчить людей, а передовсім не хочуть мати довіря до її науки відповідальні політики.

Щоби якслід доказати це твердження, не треба вглиблюватися у давнину, бо для мене досить того, що переживаємо в ділянці польсько - українських взаємин у найновіших часах. Отже недавно, ледви перед 3-ома роками, ми ввійшли до цих законодатних палат у характері українського національного представництва з надією, що тут респектуватимуть якслід і братимуть під увагу наші національні постуляти. Підставою нашої участи і нашої співпраці в законодатних палатах було змагання до нормалізації польсько - українських взаємин. Воно полягало в тому, щоб узгіднивши обопільно, тобто між українським представництвом та польськими відповідальними чинниками, українську національну рацію з польською державною рацією, забезпечити українському народові в Річипосполитій повноту життєвих та розвоєвих прав і в цей спосіб доходити до головної мети наших змагань, а саме до нормалізації польсько - українських відносин. Здавалося, що найвідповідальніші чинники в державі йдуть на цю концепцію. На жаль, життєва дійсність показалася зовсім інша.

ЗА НОРМАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД УТРАТИВ МОЖЛИВОСТИ КОНСТРУКТИВНОЇ ПРАЦІ.

Проти самої ідеї нормалізації виступили дуже агресивно польські націоналістичні елементи. Вони за всяку ціну перли до зірвання політики нормалізації, бо їх метою було нищити український нарід та український рух. Політична атмосфера в краю згущувалася з дня на день, напруга польсько - українських взаємин зростала. Крок за кроком ціле польське громадянство, з малими винятками, а також офіційні кола переходили в українській справі на зовсім не нормалізаційні позиції.

У трьох роках нормалізації український нарід у Польщі тратив щораз більше зі своєї національної субстанції і з року на рік звужувалися його можливости до конструктивної і творчої праці на всіх ділянках національного життя. Такий стан річей давав незаперечні докази, що в Польщі у відношенні до українського народу було й є головне змагання:: поборювати все, що українське. (Голос: Неправда!). А найбільш промовистим доказом цього є епільоґ останнього, що так висловлюся, етапу польсько - української нормалізації, який виявився на наших теренах у нечуваних подіях останніх днів. (Голос: Хто почав, хто винен?)

ЛЬВІВСЬКІ ПОДІЇ.

Маю на думці львівські події, де навіть у часі виборів, які вимагали передовсім спокою, 3 дні польська ендецька молодь і польська вулиця нищили на очах органів безпеки майно та добробут українського народу, при чому ці органи не вважали вказаним інтервеніювати в обороні українського майна. (Голос: Самі викликуєте авантури). Анальоґічні події були в Монастириськах, Бережанах, Золочеві, Красному та інших. Маю також на думці нечувані знущання над одиницями та масові масакри, (голос: Не можна так говорити! — Гамір, ріжні оклики), що їх переводили кінні відділи КОП-у на спокійних українських громадянах, (голос: Досить маємо цього!), між іншими на священиках, жінках, українських громадських діячах. (Ріжні оклики). Вислідом цих вичинів є багато ранених, що лікуються по шпиталях та приватно, знищення майна приватних осіб та організацій у численних місцевостях на теренах південно-східніх воєвідств. (Перериванння.)

Ці події та факти — це сьогодні немов увінчання того історичного процесу в ділянці польсько-українських взаємин, якому свого часу дали назву нормалізації. (Голос: Бо помилилися). Але на цьому не кінець, бо в тому самому часі трапилися ще інші факти, які бють по українцях та дразнять їх національні почування, а які торкаються відтинка закордонної політики.

СПРАВА КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Маю на думці становище польських офіційних кол та польської прилюдної опінії в справі Карпатської України. (Голоси: Що це є? Нема такої!). Треба подивляти неперебірчиву в засобах пропаґанду польських телеграфічних агенцій і Польського Радія за прилученням цілого українського Підкарпаття до мадярської держави. Ця держава своєю віковою політикою, яку стосувала до тамошнього українського населення, довела його до матеріяльної нужди і до рівня живого робочого інвентаря. (Голоси: Неправда!) Я апелював би тільки до заторкнутої вже сьогодні справи, відомої зрештою і загально признаваної лицарськости поляків, апелював би до неї з тією метою, щоби панове були ласкаві вислухати того, що скажу. (Голоси: Це брехня. — Перериванння).

Коли для цього населення прийшли інші, кращі часи та коли всміхнулася для нього перспектива нового життя під своїм національним урядом (Голос: Яким своїм?), то цілий державний апарат польської закордонної та внутрішньої пропаґанди почав велику акцію, щоб знівечити буття української карпатської землі як автономної одиниці в Чехословаччині. (Голоси: Нема такої, це орієнтація на Прагу, це політика Берліна). Але й це не все, бо з офіційних комунікатів українського уряду в Хусті та вісток, що їх подавала загранична преса, як теж з інформацій, зачерпнутих із місцевих громадянських джерел, довідуємося, що через польський кордон переходять на землі Карпатської України диверсійні відділи, які сіють там знищення... (Голоси: Що це все значить? Це обида! Вам не вільно так говорити! Противимося тому! Це польський сойм, досить провокації! Де ваше приречення, вже досить цього. Дотепер ми слухали терпеливо, але тепер досить провокації! Ви не будете дальше говорити! Не вільно в польському соймі провокувати!).

Маршал: Прошу заспокоїтись!

(Голоси: Ви складали приречення! Мовчати!).

Маршал: Прошу панів заспокоїтись! Я сам дам собі раду.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД — ОДНОЦІЛИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ОРГАНІЗМ.

Пос. Мудрий: **Не можна забувати, що український нарід на підставі спільноти крови, спільноти традицій та спільноти духа чується одноцілим національним організмом без огляду на те, в якій державі та під яким урядом він живе. Почуття тієї національної єдности не зломить ніяка сила...** (Оплески на українських лавках).

Оце теперішній фактичний стан польсько-українських взаємин. Справу нормалізації у світлі цих фактів позбавлено всяких обективних умовин реального істнування... (Голос: Голувко був прихильником нормалізації!) і вона з площини реалізму перенеслася у сферу теорії. (Голос: Ви боїтеся нормалізації. — Інший голос: За багато свободи).

Серед теперішніх польсько-українських настроїв у терені і при самій загально відомій політичній грі на міжнародньому відтинку, якої ми є свідками, значний відломок польської преси наново вмовляє в польську прилюдну опінію, що українська політика в Польщі не є самостійною політикою, (Голоси: Так, не є самостійною!), але політикою, інспірованою осередками чужих позадержавних чинників.

НЕ ПОТРЕБУЄМО ЧУЖИХ ІНСПІРАЦІЙ!

Супроти такого твердження з цієї високої трибуни мушу закомунікувати ось що: **Українська національна політика, яку ведемо ми,** Українська Парляментарна Репрезентація і наша організація Українське Національно-Демократичне Обєднання є самостійною політикою, виключно українською, (перериванння), якої найвищим імперативом завжди була, є і буде українська нац. рація. Ніяких чужих інспірацій до тої політики не потребуємо. (Голоси: Німецької політики. — Інший голос: І чеської). Ми нарід дозрілий, нарід з великою традицією, нарід з вірою у майбутнє. (Оплески на українських лавках).

Ми знайшлися в положенні, в якім приходиться нам жити з великим народом. Та все-ж ми хочемо жити повним життям і будемо жити. І коли серед описаних умовин ми все-ж увійшли до цих законодатних установ, то ми зробили це тому, **щоб тут стояти на сторожі всіх прав свого народу і щоби боротися за створення для нього якнайможливіших умовин буття і розвитку.**

ЄДИНА РОЗВЯЗКА: ТЕРИТОРІЯЛЬНА АВТОНОМІЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ.

Само життя доказало, що ніякі півзасоби у полагоді українських постулятів у Польщі не доведуть до нічого позитивного. (Гамір. Голос: Бо не хочете!). Українська проблема в Польщі вимагає основної й радикальної полагоди і єдиною формою розвязки тієї проблеми — **це здійснення законодатною дорогою територіяльної автономії для всіх етнографічних** українських земель у державі. (Гамір. Голос: Це непризнавання поль. державности, що вас обовязує). **Це згідне з конституцією.** (Голос: Держава в державі. Це поділ держави!). Це домагання, яке ми висували на чоло наших політичних постулятів у 1935. р. — і за які і дальше будемо інтензивно боротися в леґальних рамцях згідно з обовязковим законом. Ми переконані, що лише при здійсненні цього нашого постуляту станеться можлива справжня нормалізація польсько-українських взаємин, буде можливе заспокоєння всіх потреб українського і польського народу, що живе на території цього автономічного краю... (Пос. Остафін: Ми поляки зі Східної Малопольщі, не хочемо тої автономії, нам вистарчить польська держава в тій формі, яка є). Якби було так, що ми мусіли би хотіти того, чого ви хочете, то гадаю, було би дуже зле. (Пос. Остафін: Це було би дуже добре, нарешті ви були би добрими громадянами держави!). Лише сойм та відповідальний перед ним територіяльний уряд зможуть рішати з користю для обох сторін всі справи, а також задовольняти все населення тих земель у всіх ділянках культурного і суспільного життя та у всіх скомплікованих соціяльних питаннях. Щоби цей наш постулят не був лише пустою фразою, під яку можна би було підкладати ріжний зміст, думаємо у найближчому часі докладно спрецизувати цей постулят і зголосити його до маршалківської булави у формі законопроекту про територіяльну автономію. (Перериванння).

Як у всіх справах, так і в цій керуємося передовсім українською національною рацією і підкреслюємо, що цей наш постулят зовсім не має на меті якихось замаскованих змагань в напрямі послаблення держави, але навпаки, **має на оці саме найсправедливішу та найкращу розвязку української проблеми в Польщі**, що лежить — на нашу думку — в інтересі держави. (Оплески на українських лавках)

Німецька Національна Рада у Карпатській Україні

У Хусті повстала „німецька національна рада", що має філії по всіх повітах.

Прем. о. д-р Волошин заіменував інженера Ольдофредія державним підсекретарем. У Хусті повстав окремий інспекторат для німецького шкільництва.

ОБЄДНАННЯ УСІХ АРАБСЬКИХ ПАРТІЙ У ПАЛЕСТИНІ.

Провідники всіх арабських партій, які існували у початках повстання, а саме: незалежної, національної оборони, та арабської ... сили, що тепер усе арабське населення ... вить один табор, який вважає своїм ... великого муфтія.

Вони заповіли енергійну реакцію ... спроби влади, творити опозиційні партії ... никам загрожує заглада.

Вшануйте тих, що віддали себе в жертву Батьківщині.

Остерігаємо перед легкодушною еміґрацією!

В останньому часі повторються випадки, що наші люди переходять ріжні кордони, не маючи на це конечних документів. Поминаючи всі труди, кошти й небезпеки, звязані з таким переходом кордону, вони скоріше чи пізніше попадають у руки чужинецької поліції і поносять всі наслідки свого нерозважного поступку. Не треба забувати, що істнують всякі міждержавні договори, що ними справи еміґрації нормується й від них ніяка влада не відступає. Зокрема адміністративна влада поступає дуже ригористично по букві істнуючих законів та адміністативних розпорядків. Автім кожна держава має клопоти зі своїм безробіттям, а як ні, то перетяжена давньою еміґрацією і тому дуже завзято борониться перед новою й гостро переслідує кожний її випадок, тим більше нелегальний. — У всіх таких випадках місцева влада відіставляє збіґця назад до місця приналежности, караючи передтим арештом. Крім того всього такий збіглець ставить у прикре положення вже істнуючу еміґрацію, що — всупереч найкращій волі — нічим не може йому помогти. З уваги на те остерігаємо наших людей перед легкодушною еміґрацією!

Українська Пресова Служба — Берлін.

Забороняють продавати на Волині українську пресу зі Львова.

ІНТЕРПЕЛЯЦІЯ

ПОСЛА Д-РА СТЕПАНА БАРАНА ДО ПАНА МІНІСТРА ВНУТРІШНІХ СПРАВ У СПРАВІ ЗАБОРОНИ, ВИДАНОЇ ДЕЯКИМИ ПОВІТОВИМИ СТАРОСТВАМИ НА ВОЛИНІ, ЩОДО ПРОДАЖІ У КНИГАРНЯХ ТА КІОСКАХ УКРАЇНСЬКИХ ЧАСОПИСІВ, ЯКІ ВИХОДЯТЬ У ЛЬВОВІ.

Українське населення на Волині передплачує українські часописи, особливо щоденники, популярні тижневики та фахову пресу, які виходять у Львові, між іншими причинами і тому, що на Волині нема щоденників і фахової преси в українській мові. Передплата львівських часописів безпосередньо через почту є дуже часто получена зі стратою та невигодою для передплатників з того приводу, що передплачувані безпосередньо львівські українські часописи найчастіше пропадають у часі пересилки і не доходять взагалі до рук адресатів, а внесені рекламації остаються без успіху.

З уваги на такий стан речі закріпилась на Волині практика, передовсім серед сільського українського населення, не передплачувати українських львівських часописів безпосередньо, але купувати окремі числа тих часописів у кіосках та книгарнях.

Влада державної загальної адміністрації на Волині, яка переводила вже нераз конфіскату українських друків леґально виданих у Львові і там несконфіскованих, — а це торкалося передовсім українських календарів, — хотячи взагалі не допустити на Волинь львівської української преси, видає тепер заборону продавати українські часописи у книгарнях і кіосках. І так повітове староство в Луцьку заборонило недавно книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка в Луцьку продавати українські часописи, домагаючись також і від кіоскарів, щоби перестали продавати у своїх кіосках львівські українські часописи під загрозою відібрати їм концесії. Так само повітове староство у Кремянці своїм розпорядком з листопада 1938 р. заборонило українській книгарні в Кремянці дальше продавати часописи, а то на підставі §. 1. і §. 12. розпорядку волинського воєводи з 30. серпня 1935. р. N. BPP. 17/35 про продажу часописів.

Подібну практику пристосовують також на терені й інших повітових старость на Волині, та у тих повітах люблинського воєвідства, де живе українське населення, — як вже згадано — з тією метою, щоб не допустити на Волинь львівських українських часописів, коли рівночасно і почта не доручує найчастіше тих часописів, передовсім сільським передплатникам.

Запитую Пана Міністра:

ЧИ ПАН МІНІСТР ЗВОЛИТЬ ДОРУЧИТИ, ЩОБ ПРОВІРИТИ ВИЩЕ НАВЕДЕНІ ФАКТИ та чи після їх провірення зволить видати відповідне зарядження, щоб у прилюдній продажі по книгарнях і кіосках на Волині місцева влада державної загальної адміністрації не робила ніяких перешкод і не стосувала ніяких репресій щодо продажі українських часописів, виданих леґально у Львові?

Варшава, дня 2. грудня 1938 р.

Інтерпелянт Д-Р СТЕПАН БАРАН, соймовий посол.

Що писало „Діло“ 50 років тому.

Четвер, 6. грудня 1888.

ПРИЗНАННЯ СЕЛЯН ДЛЯ ПОСЛА РОМАНЧУКА.

Українські селяни, читальники зі снятинського повіту, надіслали послові Романчукові таке письмо:

„Дорогий наш заступнику, После! Засилаємо Вам, Достойнику, що так сміло і кріпко стоїте за нашими правами всюди, щиро-сердечну подяку і бажаємо Вам, щоб Ви тішилися здоровлям і силою і щоб Ви на радість Вашої родини і на пожиток і славу нашого народу і батьківщини ще багато, пребагато прожили літ. Вдячні читальники зі снятинського повіту.“

А. ПИПІН ПРО ЯЗИЧІЄ“ Й УКРАЇНСЬКУ НАРОДНЮ МОВУ.

„Діло“ наводить уривок зі статті А. Пипіна у „Вестнику Европи“ п. н. „Особий русский язик“, в якій той історик літератури пишучи про галицьку українську літературу висловив такий свій погляд на мову у творах галицького письменника, що виступав під псевдонімом Еронім Анонім:

„Покладається, що ця наша (тобто великоруська) літературна мова, і справді в тій мішанині, котрої вживає Анонім, більша частина форм і висловів належить до нашої літературної мови. Але це не його рідна мова і читач бачить, що форми нашої мови перекручені — частиною на український лад, частиною на церковний, відомий з богослужебних книжок, частиною на польський. Поряд з цим в оповіданнях Аноніма читач стріне і чисто українську (гал.-русинську) мову, якою в тексті говорять особи з простого люду. Ці розмови по більшій частині проведені дуже живо. „Якже треба розуміти подібний характер літературної мови? Ми нічого не малиб проти відміни мови, вироблених місцевими умовинами народнього життя на широкому просторі руської мови, але тоді вона мусить бути витримана в межах народньої мови, мусить бути чиста. Не можна не пожаліти, що в цьому неясному, штучно витвореному положенні залишаються талановиті письменники, як Анонім, що почувають любов до свого краю, бажають працювати для розвитку його свідомости і добре знають народнє життя.“

Двацятьпять літ праці.

Ювилейне свято Кружка та школи Р. Ш. ім. Короля Данила у Львові.

Двацятьпять літ важкої невтомної діяльности, що йшла по трудах і грудах у найстаршій дільниці княжого Львова та одночасно найбіднішій — це довгий шмат часу. Іноді не хочеться вірити, що замешкала найбіднішим українським пролетаріятом Жовківська дільниця зуміла довгих 25 літ удержати школу, яка, як ніяка інша, була виставлена на ріжні удари і, як ніяка інша, не була так залишена на власні сили, як 6-клясова коедукаційна школа Р. Ш. ім. Короля Данила.

Жовківське передмістя, яке в княжій добі було головним осередком старовинного Львова, і пізніше при своїх церквах (залишилося з них ще три) мало братські на високому рівні поставлені школи. Це колись ядро українського Львова виставлене було в передвоєнних роках на найсильніший наступ польонізації. Батьки призабули рідну мову, діти таки її не знали. І таким чином чимраз більше українських родин пропадало, Жовківське передмістя чимраз рідше чуло на своїх вулицях українську мову. Українські установи, що в передвоєнних часах там істнували, працювали лиш тоді, коли знайшлася якась діяльна одиниця, що кермувала ціким слабим національним життям.

Завдяки енергійному гуртковї молодих студентів: Балицького, Крипякевича, Січинського, Ревюка та завдяки муравлиній праці жовківського громадянина Смішка в 1912. р. зроблено почин до оснування української приватної школи на Жовківськім. Цей почин викликав серед тодішнього старшого громадянства, зокрема серед пань, що стояли у проводі У. П. Т., не лиш острах, але й негодування: мовляв, молоді взялися за діло, яке згори засуджене на невдачу. Все таки ініціятива студентів та їх енергія і запал свідомих громадян Жовківського дали якнайкращий вислід. До початку шкільного року (1912—13) зібрано вже к. 2.000 корон, за які комітет закупив усе потрібне шкільне приладдя. Першою учителькою, яка у 100% виконала своє піонірське завдання, була п-і І. Боберська. Школа почала правильну працю, перетривала воєнне і післявоєнне лихоліття та виховала вже поверх 5.000 свідомих українських громадян, які займають може і скромні, проте немаловажні становища.

Жовківське передмістя стало сьогодні одною з найбільш українських дільниць Львова. Денаціоналізація вже йому не загрожує, але Жовківське жде від цілого Львова, від наших центральних установ заслуженої і потрібної підтримки, і то не лиш моральної, але перш усього матеріяльної. Алже це не лиш своєрідний дивогляд, але й факт, що повинен соромити цілий Львів: передмістя, що вдержало 25 літ власну школу, не має не лиш для тієї школи будинку, але взагалі на цілому своєму терені не має ніякого будинку. **Тому найкращим ювилейним даром львівського громадянства для школи ім. Короля Данила може стати власний шкільний будинок.**

Свій ювилей відсвяткувала школа і Кружок 4. ц. м. справді гідно. Без перебільшення можна ствердити, що такої поважної і так дбайливо приготованої концертової імпрези давно вже у Львові не було. Направду важко рішитися, кому признати першенство у виконанні поодиноких точок, бо і мішаний хор учнів школи, і мужеський хор б. учнів школи, і дитячі виступи виведено незвичайно прецизно. Якщо звajжити вік дітей виконавців (шкільні діти від 3—6 кл.), то найкращими точками були: „Вечерниці“ Ніщинського (випиток ч. 7) під орудою дир. В. Манька та збірна мельодекламація учениць VI. кл. Л. Українки „Досвітні вогні“. Оба хори б. учнів школи, мужеський і мішаний, під орудою п. В. Панасюка (теж б. учня школи) заслуговують на якнайкращі похвали, зокрема за виконання Стеценкового „Кавказу“ та хору з опери „Утоплена“ („Туман хвилями лягає“) в супроводі фортепіяну. Годі теж поминути фортепіянове соло учениці VI. кл. та з чуттям віддану декламацію п-і Демцюх (Р. Сливки „Гранітне серце“).

Як цілість свято залишило незвичайно глибоке враження серед учасників (здебільша громадян Жовківського, Знесіння і Замарстинова) та дало організаторам не лиш велике моральне вдоволення, але і чималий, такий потрібний дохід.

Р. С.

Українські інтерпеляції у Соймі.

Дня 2. і 3. грудня 1938 р. українські посли внесли у соймі такі інтерпеляції:

1) Дня 2. грудня 1938 р. пос. д-р Степан Баран вніс інтерпеляцію до міністра внутрішніх справ у справі заборони, яку видали деякі повітові староства на Волині у справі продажі у книгарнях та кіосках українських часописів, видаваних у Львові (повний текст друкуємо на іншому місці. — Ред.).

2) Дня 2. грудня 1938 р. пос. Зиновій Пеленський вніс інтерпеляцію до міністра внутрішніх справ у справі важкого побиття та переколення ноги багнетом громадянина Михайла Любачевського, мешканця л. Долина, станиславівського воєвідства в дні 1. XI. 1938 р. капралем КОП-у.

3) Дня 2. грудня 1938 р. пос. Зиновій Пеленський вніс інтерпеляцію до міністра внутрішніх справ у справі важкого побиття українського населення та нищення улаштувань кооперативи, читальні „Просвіти“ та інших українських суспільних організацій по селах повіту Долина та міста Долини, станиславівського воєвідства, кінним відділом КОП-у під командою старшини у першій половині листопада ц. р.

4) Дня 3. грудня 1938 р. пос. д-р Степан Біляк вніс інтерпеляцію до міністрів військових справ і внутрішніх справ у справі побиття військовим відділом мешканців громади Боратин брідського повіту.

5) Дня 3. грудня 1938 р. пос. Дмитро Великанович вніс інтерпеляцію до міністра внутрішніх справ у справі побиття з кінцем жовтня та початком листопада 1938 р. на терені громад Сулятичі жидачівського повіту, Добрівляни, Угерсько та Сколе стрийського повіту поодиноких громадян української національности військовими відділами.

6) Дня 3. грудня 1938 р. пос. д-р Степан Витвицький вніс інтерпеляцію до міністра внутрішніх справ у справі подій у громадах Нагуєвичі, Добрівляни, Урож, Бронниця, Залокоть, Ст[illegible]ниця дрогобицького повіту в жовтні та листопаді 1938 р.

—o—

ЩЕ ОДНА ЗМОВА ПРОТИ СТАЛІНА?

ГПУ викрило нову змову на життя Сталіна й членів совітського уряду. Театр червоної армії в Москві, куди мав приїхати Сталін і члени уряду, підмінували в кількох місцях, щоб висадити в повітря підчас представлення. У Москві перевело ГПУ масові арештування.

Сторінка без політики.

Телефонічні подружжя неважні.

Головною рискою нинішнього життя — це поспіх, стрімголовний поспіх. Це можемо запримітити не лиш у буденному нашому житті, але теж у подружжі. Колись за „давніх добрих часів" на подружжя треба було не так довгих тижнів, як навіть місяців. Зальоти, сватання, заручини, приготовлювання і т. д. Колиж уже вкінці прийшло до весілля то люди мусіли ще якнайдовше насолоджуватися тим важним життевим актом і тому теж весілля тривало кільканацять годин і навіть кільканацять днів. Сьогодні людям спішно і кожний хто рішається на подружжя (а густо-часто рішається миттю, під впливом несподіваної любови чи просто для фінансових користей) то не хоче гайнувати дорогого часу на передвесільні витребеньки і замість уладжувати весілля, полагоджує все телефонічно. Очевидно перед у всьому веде Америка.

Телефонічні подружжя стали в Америці справжньою пошестю від тієї пори, коли один цивільний уряд признав за необхідне повінчати подружню пару, щоб таким чином помогти їй перемогти перешкоди віддалі нареченого й нареченої. Та це дало притоку загонистим американцям і американкам виривати нераз урядовців цивільного стану серед ночі зі сну. Бувало, що урядовця виривав із найглибшого сну нагальний телефонічний дзвінок. Урядовець підходив заспаний до апарату й питався, в чому діло. Очевидно йшло про подружжя. Комуж іншому хотілось би поночі алярмувати урядовця?

Цю подружньо-телефонічну пошесть перервав укінці своїм відважним рішенням суд у Шікаго. Ціла справа виглядала так:

Як завжди одної ночі урядовця розбудив телефон. Урядовець підійшов до апарату й довідався, що якась молода пара хоче негайно повінчатися. Хоч урядовець звернув молодій парі увагу на те, що таке подружжя може бути неважне, проте заспаний дав себе молодятам переконати, що вони довгий час уже люблятться, що мусять негайно повінчатись і т. і. Автім урядовець цивільного стану бачив вже неодних закоханих і розумів їх та знав, що переконувати їх серед ночі — даремний труд; він вписав до своїх книг прізвища молодого й молодої, записав теж двох свідків, якихсь громадян, що дали себе серед ночі заманити до телефонічного автомату і подружжя на ціле життя було заключене. Молодята пішли у свояси, розіспаний урядовець до ліжка.

Та радість молодої пари не тривала довго, бо по кількох днях вони дістали повідомлення зі суду. На розправі суддя повідомив молодят, що їх подружжя при допомозі телефону неважне і суд вважає, що його не було.

Ґрафольоґія.

Ґрафольоґія — це наука доволі неясна і мало хто підходить до неї поважно. Здебільша ґрафольоґію ставлять на одному рівні з хіромантією та вороженням із карт чи рук.

Та золотий вік ґрафольоґії ще не настав, хоч вона має ще перед собою майбутнє.

Недавно появилася книжка віденського психольоґа Оттона Крама присвячена ґрафольоґії під наголовком „Рука й душа"...

Крам кпить собі із шарлятанів, які твердять, що нпр. той хто ставить по своїм підписі точку схильний до меляхолії або до самогубства; або що дрібний маковий почерк відповідає дрібній обчисленій вдачі. Одначе назагал згаданий учений перестерігає перед насмішками над ґрафольоґією.

— Нема найменшого сумніву — заявляє Крам — що рухи руки, яка держить перо чи олівець мають звязок із нашим загальним станом. Погляньте на письмо, що його написав хтось схвильований і на друге письмо, що його написала та сама людина в душевній рівновазі: почерк не буде однаковий. Порівняйте записку людини певної своєї платности із запискою людини-довжника, який не має чим платити... Дуже багатомовний почерк. При довгім і здумчивім прослідживанні ріжних писаних документів, можна устійнити, які рухи руки ілюструють такий чи інший душевний настрій. Досліди відкривають, що всі люди підчинені в тому однаковим правилам. А воно для ґрафольоґії дуже важне відкриття: при індивідуальній ріжнородності почерків кожна людина реаґує на гнів, радість, страх, сумнів, сором і т. і. менш-більш однаковим рухом руки. Адже не зважаючи на індивідуальну ріжнородність вдач, кожний чоловік червоніє, коли йому соромно, сміється, коли йому смішно...

Одначе назагал ґрафольоґія не може нічого сказати про людину. Окреслення вдачі, талантів на підставі письма — це фантазія. Одначе ґрафольоґія може означити в якім душевнім стані людина написала такі чи інші рядки. Значіння ґрафольоґії в судовій експертизі можуть бути величезні.

—o—

Борсук відкривцем копальні золота.

Про те, що в житті дуже часто рішає про долю людини припадок, найкраще свідчить подія, що її пережили два шукачі золота із Гавтгорну у стейті Невада.

Джордж Буріс та Елвард Бумершайн шукали даремне довгі роки за якоюсь підземною рудою. Їм вже не йшло про само золото, могла бути теж жила іншого металю, коби лиш у відповідній кількості. Адже багате зложжа заліза могло теж принести гарне майно. Одного дня запримітили оба шукачі борсука, який порпав собі печеру. Випорпана ним земля містила в собі, як вони це відразу запримітили залізну руду. Буріс відкрив теж оподалік сліди золота. Хемічна аналіза, що її перевів державний уряд для пошуканок мінералів і руди, дала якнайкращі вислідн. На тому місці, де борсук порпав собі яму повстала велика копальня, яку назвали „Борсукова міна". Підчас розкопів за залізом, почали шукачі натрапляти на чимраз багатші жилки золота і зголом виявилося, що згадана копальня була найбагатшим зложжям золота в цілій Неваді.

Памятник для винахідника відпилювача

На одній із нюйорських площ відкрили памятник Джона Спанґлера, винахідника відпилювача.

Спанґлер служив як дверник в одній великій фірмі і ранком він мусів стирати порох із багатьох столів, тріпати хідники, дивани і т. і. Йому прийшла до голови думка, уладити щось наче помпу, яка витягалаб порох. А що він був негіршим механіком-аматором, то Спанґлер побудував перший у світі модель відпилювача, який довший час був одиноким помічником і служив Спанґлерові підчас прятання бюра. Про те, що той апарат можна продукувати до продажі, він навіть не подумав.

Одного разу до бюра, в якім працював Спанґлер, прийшов по ділу власник фабрики шкіряних виробів Гувер. Він зобачив дивоглядний апарат, зацікавився ним і намовив Спанґлера викупити патент. Сьогодні заведення Гувера — найбільші в Америці фабрики відпилювачів. Щодо Спанґлера, то він щоб не відступити від традиції всіх винахідників умер у нужді.

МУЖ ЗА 60 ФУНТІВ.

Скотленд Ярд відкрив недавно тайне матримоніяльне бюро, яке „доставляло" мужів емігранткам із б. Австрії та з Німеччини. Мужів вербували головно серед безробітних англійців, яким пропонували за подружжя з чужинками „світлі" умовини: 60 фунтів стерлінгів і новий одяг.

Безробітний брав гроші, які давали йому змогу без турбот прожити кілька місяців. Чужинка діставала за те англійське громадянство з усіма правами. Напр. англійський паспорт давав емігранткам право домагатися звороту майна, що залишилося в Німеччині.

Цю орґанізацію викрили зовсім припадково тільки тому, що один із „женихів" (якийсь Фордгем) був біґамістом. Поліція відкрила, що він був жонатий у 1913 р. та має 8 дітей.

У суді Фордгем заявив, що він вважав подружжя фіктивним і що воно його до нічого не зобовязувало.

— У бюрі та жінка підписала заяву, в якій вона зобовязалася розійтися зі мною безпосередньо після подружньої церемонії та не шукати зі мною ніяких нових зустріч.

Суд засудив двоженця на 4 місяці вязниці.

—o—

СТАЛЕВІ ЛЕГЕНІ РЯТУЮТЬ ВІД СМЕРТИ.

Те, що американським лікарям вдалося вилічити одного з важко хорих на легені при допомозі т. зв. „сталевих легенів", спонукало французьких специялістів грудних недуг спробувати той винахід і в себе. Винахід спирається на тому, що хорого замикають у великій сталевій кабіні з ліжком. Кабіна працює в той спосіб, що хорий віддихає навіть і тоді, коли легені нездібні до віддиху. Через відповідні рухи повітря, які ритмічно повторюються, хорий робить вдих і видих. Очевидно підчас їдження, хорого виносять із кабіни. Сталеві легені мають кілька маленьких вікон, крізь які можна оглядати хорого.

Франція має досі лиш один такий апарат „сталеві легені".

ВЕСЕЛЕ.

ЗАМІНА.

— Що я чую, ваша дочка покинула свою добру посаду в банку?

— Так. Відкрили в неї прегарний голос і вона вчиться на концертову співачку.

— Ага, вона замінила дисконт на дискант.

НЕПОРОЗУМІННЯ.

Якась стара, але ще претенсійна добродійка шукала за чимсь в антикварній крамниці. Ніщо не мало щось до закиду і вкінці сказала:

— Що за якусь жахливу фіґуру ви поставили там у куті?

— Вибачте, пані, це дзеркало.

ПРИ ІСПИТІ.

— Пане кандидате, ви, як відомий боксер мусите це добре знати, які мязи ви вводите у рух, коли ви нпр. почнете зі мною битися?

— Мязи сміху, пане професоре!

Маємо досить моральної сили...

ПРОМОВА ПОСЛА Д-РА СТЕПАНА ВИТВИЦЬКОГО, ВИГОЛОШЕНА НА ПЛЕНАРНОМУ ЗАСІДАННІ СОЙМУ, В СУБОТУ ДНЯ 3. ГРУДНЯ 1938. РОКУ ПРИ ГЕНЕРАЛЬНІЙ ДИСКУСІЇ НАД БУДЖЕТОВИМ ПРЕЛІМІНАРЕМ.

Високий Сойме!

Хочу торкнутися тієї вічної рани, яка зветься українською справою, в її теперішньому найбільш болючому місці. Хочу зробити це якнайбільш оглядно. Буду свобідний від усяких упереджень та всякого перебільшення. Не буду нічого насвітлювати від себе. Моїми устами будуть промовляти факти, факти може аж надто реалістичні. Все це занадто поважні справи, щоб вільно було підходити до них тільки на підставі чуттєвих катеґорій. Враження хвилини мусимо опанувати повнотою розуму та розважности і тією глибоко зрозумілою політичною рацією, що нею в першу чергу повинна кермуватись та установа, якою є парлямент у державі. Ця рація вимагає, щоби дотичні факти можна тут обговорити з усією правдою та цілою отвертістю.

Хочу совісно виконати ось тут на цьому місці мій обовязок і хочу представити грозу теперішньої ситуації. Маю на думці події, яких сумною ареною був в останніх тижнях Львів, був край, що його в цій палаті репрезентую. (Посол Вимисловський перебиває: Який край? Польський край! Ви репрезентуєте Польщу!).

ПСИХОЛЬОҐІЧНА ПІДГОТОВА ПОЛЬСЬКОЇ ВУЛИЦІ.

Дивним дивом уже літом цього року дали себе відчути зловіщі ґрюкоти глибоких підземних потрясень, що ми їх пізніше пережили. Ось невідомо із яких джерел почали приходити відомости, що в цій чи іншій кооперативі викрили склад зброї, що в цій церкві найшли муніцію, що в тих та інших українських діячів — між іншими в мене — найшли скорострііли. (Голос: Це було знане в році 1930.). Авжеж, не заперечую, але сьогодні ми є в році 1938. Дійшло до того, що офіціяльні органи вважали своїм обовязком здементувати ці вісти. Опіс заранжовано протиукраїнські віча з боєвими протиукраїнськими гаслами. Рівночасно ціла польська преса була переповнена неправдивими та необоснованими інвективами під адресою українського національного руху. Наприклад, що ціле життя українських суспільних та господарських установ — це один великий збройний табор, який лаштує збройну розправу — дослівно з польською державою.

По цій психольоґічній підготовці прийшли події, які вимагають того, щоб їх обговорити ближче.

ПОДІЇ У ЛЬВОВІ ПЕРШОГО ТИЖНЯ В ЛИСТОПАДІ Ц. Р.

Оце почалися справжні боєві виправи на українські суспільні, господарські та освітні установи. Починалося воно в той спосіб, що на вулиці в центрі міста виходили сотні польської молоді, між нею багато студентів та учнів вищих шкіл, майже кожний з якоюсь зброєю, починаючи від камenюк та кінчаючи на всякого роду залізних знаряддях. В такий спосіб озброєні групи йшли під домівки українських установ і тут доверщували всякі боєві акції, отже товкли шиби, виломлювали жалюзії, висаджували входові двері, виважували віконниці, нищили уладження крамниць, підпалювали склепи. В багатьох крамницях били й ранили там службовиків. Одного тільки третього листопада жертвою цих наступів упало 10 крамниць „Маслосоюзу" у Львові. (Перериваня.) За це не відповіли ті, що це зробили. (Голос: Не відповіли, бо втекли на Чехословаччину!). Я не знаю, хто втік, я знаю тільки, що в цій справі були судові присуди, що осудили й напятнували такі поступки.

Така доля зустріла „Ревізійний Союз Українських Кооператив", така доля зустріла й Духовну семинарію, в яку ввірвалася юрба молодих людей і понищила образи, м. ін. образ Розпятого.

Черговий день не тільки не приніс відпруження у цій ситуації, але, навпаки, приніс посилення цих подій. Цього дня відбулося на університеті студентське віче; опісля звідси вирушили у відділах по кількасот людей ватаги під українські установи, отже під: Український Центро-Банк, Народню Торговлю, Народню Гостинницю, Видавництво „Українська Преса" („Новий Час"), Просвіта, Книгарня Наукового Т-ва ім. Шевченка, Редакцію „Діла", Т-во Зоря і т. д., і т. д. Тут розігралися вже такі справжні битви та довготривалі облоги. З одної сторони юрба нападаючих молодих людей, з другої сторони кількасот оборонців, які боронили майна своїх установ і свого життя. (Посол Ваґнер: Що за епопея!) А побіч стояла поліція, піша і кінна, кількадесять а то і сто кількадесять люда, нікого не упоминала і нікого не усувала, нікого не арештувала і взагалі не робила нічого, щоби розпорошити атакуючу юрбу. Щобільше: коли напір збільшувався, поліція увійшла до льокалів „Нового Часу", „Центробанку" і там арештувала саме тих, що перед атакою оборонялися. (Гамір. Голос: А хто кричав: Геть з ляхами?!) Опісля переведено в цих домівках ревізії. По переведенні цих ревізій дотичні домівки представляли собою образ повного знищення і повної руїни. Коли ж вкінці арештованих „виновників" показали атакуючій юрбі, юрба заспокоїлася, хвиля гніву впала, вулиця втихомирилася.

Хочу ось тут ствердити один незаперечний факт, а саме, що про всі ці напасти були поінформовані орґани безпеки, що вони знали про віча, які відбувалися та про резолюції, що їх там приймали, що на їх очах розвивалися ці многосотенні походи та демонстрації, на очах орґанів безпеки доконувано цих атак. Мусимо ствердити, що орґани безпеки цьому незапобігли. Вони не дали належної охорони українським установам. Більше: замісць дати поміч нападеним, дозволяли, щоби під їх охороною відбувалися ці замахи та наступи. Домагаємося, щоби орґани державної влади без огляду на такий чи інший напрямок політики у відношенні до нас виконували свій засадничий обовязок супроти нас, себто давали нам забезпеку нашого життя і майна, бо таке є наше добре право і такий є фундаментальний обовязок держави. (Голос: пригадуємо 6-ту статтю конституції). Рівночасно домагаємося, щоби виновники були притягнені до відповідальности, домагаємося винагороди заподіяних шкід.

ПОДІЇ У КРАЮ: КОНКРЕТНІ ПРИКЛАДИ.

Приходжу тепер до того, що діється у краю. Отож, у другій половині жовтня почали по наших селах появлятися перехідні відділи („льотне оддзяли") КОП-у, Корпусу Охорони Погранччя. Приїздили до села несподівано. На вістку про це майже вся мужеська людність втікала зі села і крилася по сусідніх лісах та селах. Прибувши до села ці люди, зокрема ж команданти виймали в кишені готові картки, списи українських установ, виказн їхніх орґанізаторів та провідників, оточували їхні помешкання, витягали їх з домів та піддавали доразовій ревізії.

Переважна частина польських політиків формулує свою програму до „руської" справи в той спосіб, що хоче нам дозволити розмовляти по українськи, співати українські пісні, а далі, дозволяє нам молитися по наших церквах. Одначе ми дістали при цій нагоді погляддову лекцію, що це недозволене, бо хто до цих відділів говорив по українськи, або хто признавався до нашої віри — був зневажуваний, мальтретований та битий. (Гамір, голоси: коли, де?). Маю в руках документи, лікарські свідоцтва, (перериваня), котрими в кожній хвилині можу служити. За це, прошу панів, беру відповідальність — (Голос: а ми маємо спалені двори і розбиті почти!)... Відповідаю головою і честю, бо я не знаю, що мене може колись у звязку з цими подіями чекати поза обсягом тієї палати!

Дозволите панове, що наведу кілька прикладів. Отже нпр. приїздить до одної української кооперативи (Голос: руской) такий відділ (перериваня) — і до крамниці входить кількох людей з цього відділу. На стіні висять портрети Шевченка і Франка, найбільших українських поетів. Імя Шевченка є для кожного українського серця такою самою святістю, як для польського імя Міцкевича. Отже каже цей пришелець до справника: „Що це за трьох таких зломаних „людей" тут висить?" Ставлю це слово „людей" в лапки, бо не можу вжити цього порнографічного вислову, яким цей пришелець назвав Шевченка. Портрети сконфісковано, знято. (Голос: хто це зробив?). Саме цей вояк. Потім поїхав, а на їхніх слідах найдено по дорозі шкаматтю із подертого портрету Шевченка.

Переходжу до того, про що говорив тут один колега, davчого — мовляв — портрет президента не може висіти поруч портрету Шевченка? Отже приїздить до іншого села — не знаю чи саме цей чи інший — відділ та викликує місцевого отця декана. Сержант цього відділу починає йому викладати свої погляди на розвязку українського питання. Каже йому: То ти говориш у церкві про політику, я хлопа бю, а хлоп виє. Отже в чит. „Просвіти" може висіти портрет Шевченка, який втопився у гноївці, а портрет президента ні?" — Відповів йому священник: „Побіч Шевченка, який втопився у гноївці, портрет президента висіти не може".

Екзекуція мала таку процедуру, що провідника якоїсь установи витягали з дому, били палками по голові, потім, коли впав на землю, били ломаками, крісами, копали ногами. (Перериваня). Маю в руці документи і я спокійний за те, що всі ці факти будуть безсумнівно стверджені і доказані.

Наприклад у Залізцях влаштовано масову екзекуцію. Відбувалося там зібрання членів кооперативи в справі дрібної ощадности. (Пос. Остафін: Без дозволу влади). Ні! Староста був на місці і знав про це. До салі ввірвався озброєний відділ КОП-у. Обставив усі виходи та влаштував очевидну масову екзекуцію. Маю на це протоколи і в кожній хвилині ними служу. Маю призвища.

В Долині був випадок, що битих розібрали до нага і били до крови. Таке було в Кальнім, пов. Долина. Напр. у Бродниці, пов. Дрогобич заїхав на газдівство місцевого священника також такий відділ. Найперше священника вибили по лиці, під вечір видалили всіх домашніх і били його по нагих питах аж до втрати притомности. (Голос: Прошу подати призвище!). Священник Томашівський.

Не пощадили тієї долі також і жінкам. У Денисові, пов. Тернопіль, вивели 52-літню Іванну Блажкевичеву на пасовище. Веліли їй роздягнутися до нага. Потім дозволили їй залишитися в білизні. Казали їй покластися і били її. По трикратнім приведенні до притомности і омлінню — пустили її. Іванна Блажкевичева перебуває і бореться зі смертю в Українській Лічниці. Служу своєю особою, якщоб у цій справі мав хтонебудь щонебудь заперечити. Відповідаю за те, що говорю. Знаю, де говорю.

Із безконечної кількости випадків я навів лиш кілька. Їх ареною були повіти: бережанський, дрогобицький, долинський, зборівський, турчанський, самбірський, стрийський, тернопільський, підгаєцький та золочівський.

ДВА ЧИННИКИ, ЯКІ СОБІ СУПЕРЕЧАТЬ.

У цій трагічній справі годиться відмітити два понурі явища. Найперше те, що такі факти могли діятися у правосудній та конституційній державі, а по друге, прошу Високої Палати, що наші інтервенції державна влада не могла, чи теж не хотіла тим фактам запобігти та їх стримати. Місцеві органи державної адміністрації відповідали, що є безсилі супроти війська. Наші інтервенції перед воєвідською владою, а також і перед урядом залишалися без наслідку, а всеж, таке діялося ще до передвчора — і триває здається по деяких громадах і далі та ще й у найспокійніших повітах краю.

Хочу ствердити одну річ, що виходить із цього якась несамовита ситуація. Всі ті люди, які брали участь у суспільних, господарських, культурно-освітніх та інших організаціях робили це на підставі обовязуючого правного порядку та конституції, врешті на підставі окремого дозволу адміністративної влади. Отже, прошу Високої Палати, якжеж то воно є? Є одна адміністрація, яка ці речі дозволяє, і є ще якась інша адміністрація, яка стоїть вище по-

передньої, та яка за те, що хтось працює на підставі легальних рішень державної адміністрації — їх мальтретує і зневажає. Колиб хтось сказав отверто, що „така є моя політична програма, що саме так хочу розвязати українську справу, що така моя воля, так я хочу і кажу" — то очевидно, це дуже упростилоб ситуацію. Але ніхто цього не сказав, а у висліді українську суспільність поставлено поза обовязуючим правним порядком і поза правом.

УКРАЇНСЬКІ НАСТРОЇ ТА ПОЧУВАННЯ.

Одне є певне. Ціла та процедура вдаряє в наші національні організації з метою спаралізувати їх працю. Але це зовсім не осягнуло своєї мети. Не вважаючи на те — зорганізоване українське життя не впало і не паде. Ці зневажені, биті та поневіряні провідники і члени цих місцевих організацій вертаються на місця, далі стоять на своїх позиціях, тривають на них, з тим більшим завзяттям продовжують свою працю. Ці прості люди кажуть, що почувались би щасливими, колиб знали, що їх терпіння причиняться до помноження моральної сили народу та хоч у чімнебудь полекшать його долю. І це не сила та видержливість людей, одиниць! Це сила і видержливість народу, який хоче жити і який має глибоке почуття свого права до життя — ось що перемагає всякі лихоліття, всякі терпіння, всяку муку.

Чули ми і так нам пояснювано, що ця поведінка має якийсь звязок з настроями української людности до Карпатської України. Не знаємо, чи це відповідний засіб для присмирення — що так висловлюся — для успокоєння цих настроїв. Заявляю отверто, що цих настроїв і цих почувань не відрікаємося. Почуваємось одні з нашими братами з другої сторони Карпат, бо ми одного з ними роду.

Цього почування ніяка сила не зуміє нам видерти, бо вклала його нам у душу сила вища від усякої людської сили. Ми не є нічиїм штучним твором, не служимо і не хочемо служити чиїм то не булоб чужим інтересам. Ми є креацією Бога так само, як і кожний інший нарід і тільки його волі служимо на цій землі.

Думав мабуть хтось, хто счинював ці екзекуції, що міг би спровокувати якийсь відрух зі сторони українського громадянства, щоб опісля могти застосувати ще суворіші репресії. Відповідаємо на це, що ми заховали, заховуємо і затримаємо в обличчі цих подій нашу гідність і повний спокій. Жертвуємо Богу всі муки, що їх нам завдають, та складаємо їх до Його стіп не як плач і скаргу, але як данину вартостей духа нашого народу. Дякуємо Всевишньому, що післав нам у тих важких годинах рівновагу духа, мужеську та відважну видержливість, лицарську гідність та силу у терпінні. Віримо, що із цих досвідів вийдемо сильніші, кращі, благородніші. Оце кровю своєю записує наш нарід вічні карти своєї історії та вносить до її скарбниці новий свій вклад. Терпимо не від нині. Ця довга нижка терпінь створює те, що маємо досить моральної сили, щоб перетримати пробу та промостити шлях рвучкій стихії нашого національного життя.

—o—

ВИКЛЮЧИЛИ З ПАРТІЇ СЕНАТОРА, ЯКИЙ ПРИНЯВ МАНДАТ ВІД ПРЕЗИДЕНТА.

Президент заіменував сенатором м. ін. німця, Макса Вамбека, члена „Юнґдойче Партай". Вамбек номінацію прийняв, але провід партії... виключив його з поміж членів партії.

У сенаті представник „Юнґдойче Партай", Гасбах, сидить окремо від сен. Вамбека; їх відділюють українські сенатори. Виходить, що іменованого сенатора німці бойкотують.

Цей випадок обговорює польська преса з обуренням.

ЛЕТУНСЬКІ БОМБИ ЗНИЩИЛИ ПРИСТАНЬ У ВАЛЕНСІЇ.

19 національних літаків скинуло понад 200 бомб на Валенсію. Велика частина портової дільниці зовсім знищена, числа жертв ще не устійнено.

ОСНОВНА РЕКОНСТРУКЦІЯ ЛИТОВСЬКОГО УРЯДУ.

У звязку з уступленням мін. Лозорайтіса дійде мабуть до основної реконструкції литовського уряду, яка обійме ресорт оборони, шляхів, справедливости і рільництва.

—o—

ЗМІНА БЕЛЬГІЙСЬКОГО УРЯДУ.

Премієр Спаак заявив минулої ночі, що він ще не вспів утворити нового уряду. В понеділок рано предложив він дві листи, з яких король вибовв нових міністрів.

—o—

На шляху німецько-французького замирення.

Завтра, 6. грудня, загостить до столиці Франції німецький міністр закордонних справ фон Рібентроп. Завтра чи позавтра (бо побут мін. Рібентропа обрахований на два дні) підпишуть представники Франції та Німеччини історичну декларацію про нове відношення між обома державами, яка стверджуватиме, що: **французький та німецький нарід бажає жити відтепер у доброму сусідстві,** що признає непорушність взаємних кордонів та зобовязується шукати всіх способів порозуміння, якщоб між ними виникли якісь непередбачені справи.

Факт приїзду міністра фон Рібентропа коментує німецька, анґлійська та ще більше французька проурядова преса дуже широко й майже ентузіястично. Про декларацію, яку мають підписати від Франції Бонне, від Німеччини фон Рібентроп згадують — щоправда — тільки коротко, як про річ, яка в нових німецько-французьких обставинах є самозрозуміла і може навіть застаріла уже своїм змістом. Бо платформа нових французько-німецьких відносин має бути ширше обоснована й не буде ґрунтуватись тільки на платонічній заяві. Зверхньою признакою „нової ери" над Реном буде промова Рібентропа у париськім радіо, в якій він запевнить французів, що до сторінки 699 книжки Гітлера „Майн Кампф", сторінки ворожій для Франції, Німеччина добровільно, отверто і врочисто вводить історичну коректуру в сенсі змагання до приязни, мира і врешті — союзу.

Коли Рібентроп справді зробить такий жест у сторону Франції, то це матиме чимале міжнародне значіння, на всякий випадок буде ознакою, що німцям дуже залежить на замиренні на німецько-французькому відтинку, на заістнуванні мира на Заході взагалі.

Німецько-французькі відносини в історії — це довгий, майже безперервний ланцюг ненависти, ворожнечі, воєн і крови; перемоги й невдачі з одного і другого боку, що одна після одної аж за часто черґувалися. Мали французи дипльоматів і державників стилю Рішеліє, Наполеона, Пуанкаре, мали німці своїх Штайнів, Бісмарків та Мольтків. Але вирівняння, узгіднення та наближення взаїмних інтересів німецького та французького народу ніодному з тих, що й не казати: великих духом людей таки не вдалося. Велика війна 1914—1918 ще поглибила ворожість у німецько-французьких відносинах. З якою горечю слідкував німець, член великого та культурного народу, біганину та тяганину нещасного Штреземана по всіх курортах Европи, що просто ловив кожну усмішку на лиці Бріана [illegible] мусів, часто проти власного внутрішнього пере[конання], пояснювати кожне ласкавіше сло[во] зпад Секвани як злегчування версайських [...]щюгів!

Тепер це, як кажуть та пишуть, минуло[сь]. Коли вірити міжнародним пресовим органам, то 6. грудня стануть проти себе в Парижі не хитрі, мудрі, може більше хитрі, як мудрі, дипльоматичні грачі, а в особах Даладіє і Бонне з одного боку та фон Рібентропа з другого стануть віч-на-віч представники явно висловлюваної та суґеренної волі своїх народів. І коли дивитись на приїзд міністра Рібентропа до Парижа з перспективи повоєнних німецько-французьких відносин, то це буде справді перша наслідками [ва]жна французько-німецька повоєнна стріча, до якої Гітлер кликав уже в одній зі своїх промов після перебрання влади.

Знаючи, що скромність як чеснота має свою вагу також в оцінці всіх політичних подій, зокрема тих, що родяться серед важких органічних болів, деякі поважні органи та й ми з ними не замикаємо очей також на трудноші, які стоять ще на шляху до справдішнього і тривкого замирення над Реном. З одного боку французький людовий фронт не жалує зусиль, щоб шкодити наладнанню німецько-французького мира, з другого боку важкі контроверзії між Італією (найближчим контраґентом Німеччини) та Францією мусять спинювати та вязати обом сторонам руки у кресленні сусідської співпраці. Є ще й інші немаловажні міжнародні сили, в першу чергу Совітський Союз, які до живого заінтересовані у німецько-французькій ворожнечі. Ніодна з держав, ближчих чи дальших, не буде так живо слідкувати розвиток розмов Рібентропа з французькими державниками в Парижі, як саме Совєти, ніхто не буде інтриґувати жвавіше, як сам совітський амбасадор. І тому, коли не зважаючи на ті всі перешкоди, між Німеччиною та Францією заістнуе щось більше, як письменна заява про бажання мира, щось більше, як історична передишка на основі клаптика паперу, тобто коли над Реном два великі історичні народи подадуть собі руки до щирої сусідської співпраці, то лице Европи набере нового життевого вираз[у], політика найде нове спрямування і пристосування, а питома вага европейських дій перевеститься на Схід Европи, бо так того вимагають політичні, етнографічні, господарські та культурні відносини в нинішній хвилині.

—o—

Вісти з Карпатської України.

ЗІЗД ДЕЛЕҐАТІВ О. Н. О. „СІЧ" У ХУСТІ.

Пресове бюро Карпатської України повідомляє: У столиці Карпатської України Хусті відбувся зїзд делеґатів Організації Національної Оборони „Січ" з цілої території Карпатської України. У зїзді взяли участь представники всіх місцевих відділів „Січі".

ДАР КАНЦ. ГІТЛЕРА ДЛЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

„Словенскі Денік" повідомляє: Канц. Гітлер переслав урядові Карпатської України 100 тисяч марок як жертву на зимову допомогу для бідного населення Карпатської України.

ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ПЕРЕД МІКРОФОНОМ.

Нині, в понеділок в год. 18.20 обі словацькі радіостації (Братислава і Банська Бистриця) будуть трансмітувати промову заступника голови У. Н. Р. д-ра Гупаловського.

ДОПОМОГА УТІКАЧАМ З ПІД МАДЯРСЬКОГО ПАНУВАННЯ.

При Українській Національній Раді в Хусті повстала окрема комісія для допомоги утікачам із земель, що припали Мадярщині.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКОВІ ОБСЕРВАТОРИ НА ТЕРЕНІ АКЦІЇ ДИВЕРСАНТІВ.

Як подає „Век Нови" з 6. ц. м. за „Словенским Деніком", німецький уряд рішив вислати до Карпатської України своїх військових обсерваторів, які на власні очі мають переконатися про діяльність диверсантів.

ЧЕСЬКО-СЛОВАЦЬКІ ШКОЛИ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ НА МЕНШИНЕВИХ ПРАВАХ.

„А-Зет" з 2. ц. м. (ч. 284) подає в кореспонденції, що в найближчих днях появиться розпорядок міністра шкільництва й народної освіти Карпатської України Штефана в доповненні до рішення уряду К. У. з 19. листопада 1938 ч. 5 про меншиневі школи. Батьків чеської і словацької національности повідомлять, коли відбудуться вписи до державних шкіл з чеською мовою навчання. Скількість записаних дітей рішатиме, чи ті школи зліквідують, редукують, або залишать. Вписи проведуть [у] двох днях після проголошення міністерського обіжника.

НОВИНКИ.

— **Книжка про Закарпаття.** На днях появилася накладом видавничої кооперативи „Дружина" книжка про **Карпатську Україну** п. н. „**Срібна Земля**". Є це нарис історії Закарпаття з малюнками від найдавніших часів аж до останніх днів включно. Автором праці д-р Василь Пачовський, що довголітньою працею на Срібній Землі положив великі заслуги при поширенні національної свідомости українців. Ціна книжки 1— зол. [...] пересилкою [...] (платня згори), з поштовою [...] і присилаю [...] зол. Хто бере бодай 10 прим. і присилає [...] гроші, платить по 80 сот. і не оплачує [...]. Ця книжка повинна найтися в кожній українській хаті чи установі. Адреса видавництва „ДРУЖИНА" — **Львів, пошт. скритка 323.** (Гроші [...] тільки складанками ПКО „Дружина", [...] 507.977).

— **З якнайкращих** шкірок футро — [...] і виконує у нас тільки Юліян Глушевський [...] рік основ. 1928 — Львів, пл. Капітульна [...] пов., телефон 254-46.

— **Магазин постелі Р. Джала** — Львів [...] шини 5, поручає коцдри, матраци — [...] лює коцдри по 4 зол., матраци по 6 зол. [...] має пірє до вибору. Тел. 294-81.

— **Громадяни!** Звертаємо увагу на це, що у Львові при вулиці Собеського ч. 7. є кооператива „Фарбокрам", яка доставляє артикули домашнього господарства, косметику, фарби, та інші товари. Увесь дохід на „Рідну Школу". 2378 8—10

— **Українські авдиції** із закордонних радієвих станцій слухайте тільки на радіоприймачах фірми „Е-комп", Львів, вул. Сикстуська ч. 29, тел. 203-30.

— **„Громадянка"** з 1. грудня ц. р. приносить замість передовиці пресовий декрет, статтю Софії Русової п. з. „Наталка Полтавка" та її правнучка", Івана Ющишина „Актуальні події і наші діти", Оксани Рудченко „Чотири лавреатки Нобеля"; між актуаліями стаття п. з. „Одна заява та її відгуки", Прилюдна опінія осуджує „Комар" і „Що буде з волинським Союзом Українок?"; багатий відділ „При громадській роботі" і т. ін.

— **Про розкопки княжої катедри у Крилосі в радіо.** Всім тим, які не мали змоги оглянути розкопок княжої катедри у Крилосі, радимо послухати реферату д-ра Я. Пастернака у львівськім радіо у вівторок 6. ц. м. в год. 14.30 пополудні. Зазначуємо, що д-р Я. Пастернак вів ці розкопки і розкаже слухачам про наші найцінніші національні памятки.

— **Помер другий жидівський студент.** В неділю 4. ц. м. коло 12. год. вночі помер у львівськім шпиталі 22-літній студент політехніки Самуїл Повелер, якого побили важко та його товариша Лерера польські студенти політехніки дня 18. листопада ц. р.

— **Новий „дом людови" в Журавні.** В Журавні пов. Жидачів відбулось посвячення новозбудованого „дому людового", що його довершив кс. Ст. Стахович. На посвячення „дому людового" приїхав станиславівський воєвода ген. Паславський, представник війська полк. Коцур, голова Т. Ш. Л. зі Львова дир. Ума і представники самоуправи. Воєвода ген. Паславський і дир. Ума виголосили відповідні промови.

— **Вибори в Бориславі вже 8. січня 1939 р.** Львівський воєвода розписав вибори до міської ради в Бориславі на день 8. січня 1939. Це будуть перші самоуправні вибори у львівському воєвідстві.

— **Велика пожежа у Брідщині.** В селі Шнирові пов. Броди вибухла пожежа в хаті Івана Тимчука і знищила всі його будинки. Вітер перекинув вогонь на будинки його сусідів: Ілька Тимчука і Василя Степкова, які теж згоріли. Матеріяльні втрати сягають 20 тисяч зол. Причиною пожежі була забава дітей зі сірниками.

— **У Долині вовк покусав 20 осіб і 100 псів.** Минулої ночі на передмістю Долини появився вовк, який покусав 20 осіб понад понад 100 псів; убили його сокирами робітники. Повітовий ветеринар має ствердити, чи вовк не був скажений.

— **Велика повінь у Туреччині.** Зливні дощі у Східній Анатолії спричинили вилив рік. Гірські потоки і річки перемінилися у великі ріки, вода яких забирала хати з худобою і домашньою обстановою. У хвилях рік згинуло 70 осіб. Матеріяльні втрати дуже великі.

— **По 5 зол. денно за відсиджування кари арешту.** У стшемешицькім арешті мав відсидіти свою кару робітник Маріян Фідик, якого покарало староство. Підчас люстрації арешту влада ствердила, що арештант Фідик виглядає дещо за старий на свій вік. Влада провірила справу і ствердила, що кару за Фідика відсиджував старий Генрих Новак. За „заступство" в арешті Новак діставав по 5 зол. денно. Суд засудив Фідика на місяць арешту.

— **Різні вісти.** Німецьке міністерство закордонних справ видало розпорядок про узгіднення номенклятури всіх урядів, урядовців та округ нижчого і середнього ступня адміністрації. — Суд у Гамбурзі засудив жида адвоката на 6 років вязниці і на 6 років утрати громадянських прав за провину проти „чистоти" раси. — В Берліні арештувала поліція жида Нікса за провину проти „чистоти" раси. — В б. горішній Австрії згоріла частина будинку відомого монастиря Адмонт.

Помер архиєпископ Теодорович.

В неділю 4. ц. м. в год. 6.50 вечером помер у Львові вірменський архиєпископ **д-р Йосиф Теофіль Теодорович** у 74-ому році життя.

Йосиф Теодорович прийшов на світ у Живачеві на Покутті. Гімназію скінчив у Станиславові, богословські студії в Чернівцях та у Львові і був від 1887 р. до 1897 р. спершу сотрудником у станиславові, опісля парохом у Бережанах. З Бережан перейшов до Львова, як крилошанин і в 1902 р. засів на архиєпископськім престолі у вірменській катедрі.

Архиєпископ Теодорович був горячим польським патріотом, добрим проповідником і великим політичним діячем та тісно співпрацював з „народовим" табором, себто із ендеками.

На вістку про смерть архиєпископа Теодоровича, през. д-р Ст. Островський з міським інспектором Мільком склав на руки кс. інфулата Каетановича вислови співчуття, заявляючи, що похорон Покійного відбудеться на кошт міста. Одночасно президент м. Львова доручив вивісити на всіх міських будівлях жалібні прапори, взиваючи одночасно львівське громадянство, щоб вивісило теж на своїх домах жалібні хоругви. Далі міський городський староста заборонив уладжувати у Львові всі імпрези та вуличні маніфестації аж до дня похорону.

Вірменська епархія нараховує в цілій Галичині ще коло 5.000 вірних, у самім Львові не більше 200. Вірмен стрічаємо в Галичині вже в XII. в., а в 1270 р. за кн. Льва вже у Львові. В 1367 р. основано для них православне епископство. В часі Хмельниччини вірмени приняли релігійну унію з Римом і від того часу почали польщитись обрядово і національно. Цей процес польонізації вірмен дуже швидко поступав саме за часів управи вірменською епархією архиеп. Теодоровичем.

ПОХОРОНИ АРХИЄПИСКОПА ТЕОДОРОВИЧА

В пятницю 9. ц. м. в год. 5-ій пополудні перенесуть тіло архиеп. Теодоровича з дому жалоби при вул. Вірменській ч. 7. до вірменської катедри. В суботу 10. ц. м. по богослуженнях у вірменській катедрі вирушить похорон на Личаківський цвинтар де тіло архиеп. Теодоровича поховають в родинній гробниці.

Відгомін кривавих подій у Вільках Мазовецьких.

ПРИСУД У МАСОВОМУ ПРОЦЕСІ ПРОТИ 55-ОХ СЕЛЯН.

По дводенній розправі проти 55-ох селян (ок) з Вільок Мазовецьких, пов. Рава Руська, виїхав трибунал львівського окружного суду до Рави Руської в понеділок 28. листопада ц. р., де три дні зізнавало перед ним безліч свідків у справі кривавих подій у Вільках Мазовецьких, до яких дійшло 13. травня ц. р. у звязку з намаганим залісненням громадського пасовиська.

По промовах прокуратора та оборонців трибунал видав у четвер 1. ц. м. присуд, яким засудив: 1) 25-літнього Василя Савку на 3 роки вязниці; 2) 22-літнього Стефана Гинилюка на 2 і пів року вязниці — з тим, що обох цих засуджених негайно арештовано і відставлено до вязниці. Оборона внесла жалобу проти цієї постанови. Трьох підсудних: 3) 23-літнього Гриця Коростіля; 4) 25-літнього Василя Мороза і 5) 25-літнього Івана Підлипного по два роки вязниці. Двох підсудних: 6) 30-літнього Володимира Дроботія і 7) Теодора Мельника по півтора року вязниці. Сімох підсудних: 8) 19-літнього Миколу Голода; 9) 31-літнього Михайла Хруща, 10) 19-літнього Степана Чайку, 11) 25-літнього Павла Демкова, 12) 37-літню Марію Іванусу, 13) 23-літнього Дмитра Кулинича і 14) 23-літнього Павла Лемеху — по одному рокові вязниці. Девятьох підсудних: 15) 22-літню Анну Хрущ, 16) 18-літнього Миколу Іванишу, 17) 27-літнього Стефана Нечипора, 18) 33-літню Христю Пиріг, 19) 25-літнього Адама Петруся, 20) 26-літнього Володимира Сеніва, 21) 22-літню Анну Труш, 22) 21-літнього Осипа Варгу і 23) 20-літню Катерину Вольфер — по 10 місяців вязниці. 17-ох підсудних: 24) 46-літню Параню Андрущак, 25) 35-літню Марію Домашовець, 26) 25-літню Параню Домашовець, 27) 21-літню Параню Гинилюк, 28) 20-літнього Теодора Іванусу, 29) 18-літню Катерину Іванусу, 30) 22-літню Марію Хоростіль, 31) 21-літнього Миколу Оливу, 32) 25-літнього Андрія Петруся, 33) 24-літнього Катерину Петрусь, 34) 18-літнього Дмитра Ромаха, 35) 30-літнього Теодора Савку, 36) 21-літнього Кирила Сенева, 37) 36-літнього Теодора Танчина, 38) 27-літнього Ілька Возняка, 39) 46-літню Юстину Закал, 40) 26-літню Марію Зіньків — по 8 місяців. Три підсудні: 41) 33-літню Марію Мороз, 42) 22-літню Настю Петрусь, 43) 18-літню Гаську Видру — по 7 місяців. Вісьмох підсудних: 44) 23-літню Катерину Чайку, 45) 23-літнього Івана Домашівця, 46) 18-літнього Михайла Гмеріцького, 47) 20-літню Марію Оліярник, 48) 18-літню Ольгу Петрусь, 49) 20-літнього Івана Стефаніва, 50) 18-літнього Івана Шарка і 51) 24-л. Степана Зінькова по 6 міс. вязниці та 52) Максима Возняка на 1 м. арешту. Трьох підсудних: Андрія Возняка, Івана Домашівця і Степана Домашівця трибунал увільнив від вини і кари. Всі засуджені заповіли апеляцію.

Підсудних боронили: пос. д-р Роман Перфецький і д-р Семен Шевчук — оба адвокати у Львові і д-р Данило Богачевський, адвокат у Раві Руській.

У склад трибуналу входили окружні судді: Міхале, Городиський і Франке. Обвинувачував прок. Ольберек.

Вкінці слід згадати, що трибунал припинив виконання кари на 5 років лише чотирьом засудженим.

Наближається кінець ювилейного року „Просвіти! Чи ви вплели вже свою нитку у прапор „Просвіти"?

Спорт.

КОПАНИЙ МЯЧ.

Львів. Панцерні (Львів) — Знесінчанка 7:4 (4:0).

ЛОДЗЬ. ЛТСҐ — ЛКС 4:1 (2:0).

ПОЗНАНЬ. ГЦП — Варта 4:1.

ХОЖУФ. АКС — Гарбарня 2:1 (2:0).

Сосновець. Репрезентація Домбровського Басейну — Рух 6:4 (4:3).

Борислав. Юнак Кадіма 4:2 (2:0). Товариські змагання закінчилися цим разом перемогою Юнака, який недавно програв з Кадімою.

ГАКІВКА.

Катовиці. Домб — Тропавер Айслявф Ферайн 4:1 (1:0, 2:1, 1:0). Видців всього 500 людей. Ворота для Домбу здобули: Новак 2, Ней і Квасшицький, для ТЕФ д-р Гайнц.

БОКС.

Львів. Лехія — Стшелец (Іванова Долина) 11:5. Після цієї перемоги Лехія ввійшла до фіналу боксерських мистецтв Польщі.

Кранів. Варта — Висла 12:4.

Іновроцлав. Ґоплянія — Електріт 11:5.

Тернопіль. Ресовія — ЖРКС 11:5. Змагання за мистецтво Б-кляси львівської округи.

ЗАКОРДОННИЙ СПОРТ.

Прага. Чехословаччина — Румунія 6:2 (2:2).

Змагання за чашу Малої Антанти. Після цих змагань Чехословаччина здобула чашу із 7 пунктами. Друге місце зайняла Югославія 5 п. 3) Румунія 2 п.

Напалі. Італія Франція 1:0 (1:0).

Міждержавні змагання відбулися в Наполі у присутності 45.000 видців.

Париж. Будапешт — Париж 5:3.

На цих змаганнях було 35.000 видців.

Ротердам. Мадярщина — Голяндія 5:2.

СПОРТОВІ НОВИНКИ.

Загачевський Осип, б. змагун боксерської секції Світезі перейшов до України і дістав уже на той перехід згоду ЛОЗВ.

Лехію покарав ЛОЗБ грживною 20 зол. за невідповідну підготову змагунів запасної дружини до мистецьких змагань (Б-кл.) з Україною з дні 27. м. м.

Гофман і Клімек покинули Стрий. Відомі змагуни копуни стрийської Погоні Гофман і Клімек покинули після відбутої військової служби Стрий. У Погоні залишилися Валіцький і Смук.

Театри.

Великий Театр.

Вівторок 6. XII. год. 4 попол. „Королевич Рак", казка; в год. 7.30 веч. „Золотая королева".

Середа 7. XII. год. 7.30 веч. „Закохана королева".

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

Гастролі:

6. XII. Мати наймичка.
7. XII. Безталанна.
8. XII. Невольник.

В січні на свята театр приїде до Львова.

Український Театр ім. І. Котляревського.

6. XII. Левандівка: Найвіргіший чоловік.
6. XII. Знесіння: Лісова пісня.

Український Театр Йосифа Стадника сеніора.

ЗБАРАЖ:
6. XII. Хам.
7. XII. Чорноморці.

КІНА.

АПОЛЬО: „Фльоріян" Родзевичівни.
АТЛЯНТИК: „Зов Півночі".
БАЛТИК: „Джезабель" з Бетті Дейвіс.
ВАНДА: „Чарівниця з Салем", „Кід Галегад".
ГРАЖИНА: „Гегенва" на осн. Ол. Міцек.
ЕВРОПА: „Чотири дочки".
ЕМПІР: „Студент з Оксфорду".
КАСІНО: „Забута мельодія".
КОПЕРНИК: „Пеховий авантурник" і кольорова гротеска.
МАРУСЕНЬКА: „Перли корони" (Саша Ґітрі).
МЕТРО: „Коли цвіте бузок".
МІРАЖ: „Ракета на Марса".
МУЗА: „Радість життя".
ПАКС: „Каля Наг".
ПАЛЛЯС: „Примари".
РАЙ: „Моє щастя це ти" (Вен. Джіллі, Іза Міранда).
РІЯЛЬТО: „Парижанка".
РОКСІ: „Мандрівний паріж".
СВІТ: „Чар богеми", „Чоловік, що жив 2 рази".
СВЯТОВІД: „Кохання в кайданах", „Помста Тарзана".
СТИЛЕВЕ: „Під фальшивим обвинуваченням" і ревія.
ТОН: „Циганська княжна з Анна Беллю і „Тінь Шангаю".
УТІХА: „Пепе ле Моко" і ревія.
ХИМЕРА: „Прогомонїла мельодія".

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(пл. Марійська)
„Семерінг, Баден, Весляв".

ФОТОПЛЯСТІКОН „СВЯТОВІД":
(вул. Коперника ч. 11 дім ф-и Кайм і Син)
Конго: Дакар, Ґран Басам, Лібревіль.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Вівторок, 6. грудня 1938.

7.00 Ранішній дениик, 7.15 Музика з пл. .00 Авдиція для шкіл, 8.10 Сальонова оркестра, 8.50 Ранішні вістки, 11.00 Нова промислова Польща, гутірка для старших дітей, 11.15 Концерт для дітей, пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полуднева авдиція, 14.00 Серед жінок: „Сучасний дім і описи прабабунь, скрипковий рецитал, **14.30 Розкопи катедри в Крилосі, гутірка в українській мові д-ра Я. Пастернака,** 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 „Маю 13 діт" говорена повість, 15.15 Технічна скринька, 15.30 Оркестра, 16.00 Пополудневий дениик, господарські вістки, 16.20 Фінансово-господарські актуалії, 16.30 Фінські пісні в супроводі форт., 16.45 Самооборона Литви та Білоруси, 17.00 Радіові Миколайки, словно-муз. авд., 17.30 В піснею по краю, 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Про людей та звірів, 18.15 Для села: Хліборобська скринька, Кооперативна хвилина, 18.30 Авдиція для робітників, 19.00 Розр. концерт: орх., сопран, тенор, форт., 20.35 Веч. дениик, метерольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Концерт давньої музики: камер. орх., форт., скрипка, флет, 22.00 „Погода" фейлетон, 22.20 Форт. рецитал Еріха Рібенсама (Німеччина), 22.55 Інформаційна авдиція, 23.00 Ост. вістки, 23.05—23.55 Симфонічний концерт із пл. (Варшава II).

Середа, 7. грудня 1938.

7.00 Ранішній дениик, 7.15 Музика з пл., 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Добрийдень наймолодшим, 11.00 Для шкіл: „Пригода пастушка" авд. для молодших дітей, 11.25 Жанете Мекдональд і Нельсон Еді сольо та в дуеті, пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полуднева авдиція, 14.00 Популярна музика з пл., 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 „Наш концерт" авд. для молоді (Шубертові твори), 15.30 Органи Врсінера, 16.00 Пополудневий дениик, господарські вістки, 16.20 Найчастіші дітоі недуги, 16.35 Рецитал на альтівці в супр. форт., 17.00 Від добровольчих відділів до могутньої армії, 17.15 Фолкльор ріжних народів, пл. (Швайцарія), 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Молодь перед мікрофоном: Як то було в ніч св. Миколая, 18.30 Театр Уяви: „Сократова трагедія": „Евтіфрімон" із Ст. Ярачем, 19.30 Вечір вальсів, 20.25 Веч. дениик, метерольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Оповідання про Шопена: „Ноктурни" у вик. Г. Штомпки, 21.45 Поезія Золотого Віку, 22.00 Спортові вістки, 22.05 „Ксавер Прек — літописець старого Львова", гутірка, 22.15 Вогонь і ритм (Бізет) муз. репортаж із пл., 23.00 Ост. вістки, 23.05 до 23.55 Ґ. Фор із пл. (Варшава II.).

Четвер, 8. грудня 1938.

7.20 Музика у вик. орх., 8.00 Ранішній дениик, 8.15 Пісні про Матір Божу у вик. шк. хору і гармонії, 8.45 Ранішні вістки, 9.00 Трансм. з Гізель, богослуження, проповідь, 11.00 Концерт бандуь, 11.57 Сигнал, 12.03 Симф. поранок у вик. орх. і солістка Г. Дудич-Лятошевська, 13.00 Літер. нарис: Незалежність у літературі, 13.15 Музика: сальон. орх., мішаний хор, сопран, форт., 14.45 Авд. для молоді: Фрагмент із „Мужиків" Реймонта, 15.00 Для села: Популярна музика з пл., у перерві комунікат Рільн. Т-ва, Значіння хліборобської школи для дівчат, Кооперативна гутірка, Десять пісень Ф. Шопського у вик. орх., Вчімся один від одного, „Лови" фрагм. із повісти Я. Бевяша, 16.15 Оркестра, мецосопран, вокальний квартет, 17.00 Театр Уяви: „Трагедія Сократа: „Сократова оборона" діяльог Платона, з участю Ст. Ярача, 18.05 У морській школі, 18.20 „Один рез один" ком. опера в одній дії, 19.30 Спортові вістки, 19.35 Трансмісія з життя, 19.50 Театральний огляд, 20.00 Львівські пера: Т. Парніцький фрагмент із повісти, Б. Обертинська поезії, 20.25 Спортові вістки, веч. дениик, метерольог. вістки, програма на завтра, 21.00 Розр. концерт у вик. орх., спів, у перерві коло год. 21.50 Дівчина із спів, скеч, коло . 22.20 Що чувати, 23.00 Ост. вістки, 23.05—23.55 Концерт: скрипка, спів, віол., альтівка, форт. (Варшава I. Рашин)

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Вівторок, 6. грудня 1938.

БЕРЛІН 19.45 Вечірній гомін, 20.10 21.00 „Викрадення зі сераю" оп. Моцарта, БІЛГОРОД 20.00 21.10 Народні пісні, 20.30 21.00 Вокальний концерт, ВЕЖА АЙФЛЯ 21.30 Симф. концерт, ВІДЕНЬ 15.30 Розр. авд., 18.00 Форт., 18.30 19.00 Для дітей, 20.10 Вечір танку, ДАЯТШЛЯНДЗЕНДЕР 14.00 Муз. всячина, 18.00 Для дітей, 20.10 21.00 Симф. концерт, 22.30 Інстр. концерт, 23.00 Романтична музика, ДРОЯТВІЧ 18.00 Пісні Геді-Гечінсона, 18.20 Легка музика, 22.55 23.00 24.00 „Дон Карльос" оп. Верді (III. і IV. дія), КЕЛЬН 10.30 Для дітей, 12.00 Розр. концерт, 18.25 Пісні у вик. вок. квартету, 20.30 21.00 22.00 Вечір танку, КЕНІГСБЕРГ 15.40 Пісеньки та оповідання, КОПЕНГАҐЕН 20.00 Пісні, 20.20 Фільм. мельодії, 20.45 21.00 Пальмгренові твори, ЛЯЙПЦІҐ 18.20 Соната ф-моль на кларнет і форт. Брамса, 20.10 21.00 Воєнні пісні, ЛЯҐТІ 16.00 Військ. орх., 17.20 18.40 Пісні, 19.55 20.00 Муз. вечір, ЛЮБЛЯНА 20.00 Сольо на гармонії, ЛЮКСЕМБУРҐ 22.00 23.00 24.00 „Ле роа де Ґалімер" оп. В. Окото, МІЛЯНО 17.15 Танк. музика, 19.30 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 Вечір опер: „Ля мовачеля деля фонтена" Дж. Мулє, „Приятель Фриц" Масканія, МІНХЕН 21.00 Концерт, скрипка, органи, РАДІО ПАРІ 18.05 Легка музика, 19.15 Французькі сонати, 20.00 Комунікат, опісля Концерт, 21.15 22.00 Камер. музика, 22.30 23.00 24.00 Театр Уяви: „Ле масвво де Папі" на осн. повісти Ж. Касу, РИҐА 18.00 Лотиські пісні у вик. вок. квартету, 19.15 20.00 Фінська музика, РИМ 17.15 Віол., 19.30 Розр. музика, 21.00 22.00 Комедія, 22.15 Камер. музика, СТОКГОЛЬМ 19.30 „Тиролізка" муз. попурі, 21.00 Військова орх.

Середа, 7. грудня 1938.

БЕРЛІН 15.00 Воєнні пісні, 17.00 Клявесин, скрипка, 18.00, 19.00 Розр. концерт, сопран, тенор, хор, 19.45 Веч. гомін, 20.10 Нар. пісні, 20.30, 21.00 Симф. концерт, БІЛГОРОД 20.00 Гумор, 21.00 Нар. пісні, 22.15 Розр. музика, БЕРОМІНСТЕР 18.00 Для дітей, 20.45 Оперетові пісні, БРЮСЕЛЯ ФЛЯМ. 18.00 Пісні флям. композиторів, 18.45, 19.00 Для дітей, 20.00 Скрипк. рецитал Р. Бенедетті, ВІДЕНЬ 12.00 Розр. концерт, 18.00 „Каво повідневськи" вес. пополудне, 18.20 Австр. пісні, 19.30 Симфонія п-дур Моцарта, 20.45, 21.00 Варіяція і фуґа на тему Гілера-Регера, 22.30 Орх. мандолін, ДАЯТШЛЯНДЗЕНДЕР 15.15 Діточ. пісні, 18.20 Пісні, 19.15 Сольо на трамтоліюм, 20.00 Скр., форт., ДРОЯТВІЧ 19.40 Спів, 21.15, 22.25, 23.00 Симф. концерт, КОПЕНГАҐЕН 20.00, 21.00 Симф. концерт, 22.20 Фр. пісні, 18. століття, ЛЯЙПЦІҐ 16.00 Концерт, орх., барит., МІЛЯНО 17.15 Форт., 20.30 Розр. музика, 21.00 Комедія, 21.30, 22.00 Розр. концерт, МІНХЕН 18.20 Концерт солістів: сопран, віол., форт., РАДІО ПАРІ 18.05 Орх., 19.15 Пісні, 21.30 Форт. рецитал Леді Ґусо, РИҐА 15.35 Скрипка, 17.20, 18.00 Оп. музика, РИМ 17.15 Танк. музика, 21.00, 22.00 Массенієві твори, опісля розр. музика, СТОКГОЛЬМ 15.00 Давня танк. музика, 15.40 Пісеньки, 17.05 Легка муз., 20.00 Симф. концерт, 21.45 Пісні, ФЛЬОРЕНЦІЯ 19.00 Розр. музика, 20.30, 21.00, 22.00 „Прімароза" оп. Щетрія.

Четвер, 8. грудня 1938.

БЕРЛІН 10.00 Нар. пісні, 19.45 Веч. гомін, 20.10, 21.00 Легка і танк. музика, БІЛГОРОД 18.15, 20.00, 21.30 Нар. пісні, БЕРОМІНСТЕР 21.40 Голяндська форт. музика, БРЮСЕЛЯ ФЛЯМ. 18.30, 19.00 Для дітей, 20.03 Сальон. музика, ВІДЕНЬ 15.40 Гутірка про Азію, 20.10, 21.00 Веселий вечір, ВЕЖА АЙФЛЯ 20.00 Форт. музика, 21.30, 22.00, 23.00 „Фра Діявольо" оп. Обера, ДАЯТШЛЯНДЗЕНДЕР 15.15 Камер. музика, 15.40 Спів, 16.00 Розр. музика, 18.15 флет, арфа, 22.30 Суїта а-моль Регера, ДРОЯТВІЧ 18.00 Орх., спів, 19.40 Сонати на флет і клявесин, КЕЛЬН 18.20 Форт. соната г-моль Шопена, КОПЕНГАҐЕН 22.20 Орх. концерт, ЛІЛЬ 20.00 Вок. концерт, ЛЯҐТІ 16.00 Легка музика, 18.15 Скрипка, форт., 19.30, 20.00, Орх. концерт, ЛЯЙПЦІҐ 20.10, 21.00 Давня музика, ЛІОН 21.30, 22.00, 23.00 „Чарoдійний флет" оп. Моцарта, МІЛЯНО 17.15 Форт., 19.20 Розр. музика, 21.00, 22.00 Симф. концерт, МІНХЕН 18.20 Солісти, 20.10, 21.00 „Кохана" оп. Досталя, РАДІО ПАРІ 18.05 Камер. музика, 18.45 19.00 Театр Уяви, 21.15 Форт., 21.30, 22.00, 23.00, 24.00 Опера, РИҐА 16.40 Форт. соната Прокофієва, 18.30 Хор. пісні, 19.15, 20.00 Оперетова музика, РИМ 17.15 Танк. музика, 21.00, 22.00, 23.00 Опера, СТОКГОЛЬМ 17.30 Сольо на арфі, 19.50 Орх. концерт, фагот, 20.00 Симф. концерт, флет, клярнет, 21.10 Хор.

Радіокутик.

„ДАР Д-РА ГЕБЕЛЬСА".

Для 29. м. м. в 41. роковини народин мін. пропаганди д-ра Гебельса, у берлінській палаті радія відбулася роздача „дару д-ра Гебельса". Роздано воєнним інвалідам та інвалідам праці 500 зовсім нових радіоприймачів, загальної вартости перейшло 15.000 рм. Досі обдаровано вже в Берліні з того самого джерела 4.500 осіб.

БІБЛІОТЕКА НІМЕЦЬКОГО РАДІЯ.

Центральна бібліотека тов. РРГ нараховує тепер 25.000 томів. Вона істнує від 1935 р. Від тоді почато збірку праць посвячених організації, техніці, культурному та артистичному розиткові радіофонії, в німецькій мові та чужих. Спеціяльна література, яка становить тепер коло 5.000 томів, стала основою розвитку теперішньої центральної бібліотеки в Берліні. Згодом набрала вона характеру універсальної бібліотеки, яка служить всім тим, що цікавляться радіофонією. Кожна регіональна радіофонія має тепер вже свою власну бібліотеку.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ"

Львів, дня 3. грудня 193.

1 кг. масла десер. бльок. без оп.	3·55 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак.	1·30 зол.
молоко	19—20 сот.
копа яєць	1·6· зол.

Тенденція на масло та молоко слаба, на яйця сильна!

Приписові почтові друки і книжки до вчитку записів

якими почне видавництво ... можна купити в Адміністрації „Діла", Львів, Ринок 10. Для провінції ... мо за післяплатою.

Ціннк друків:

Zawiadomienie wysyłkowe ...
Gazetowa książka nadawcza ... оправлена (120 карток) ... оправлена (200 карток) ...
Książka ... на 480 почт. ... на 960 почт. ...

Redaktorzy: d-r Iwan Nimczuk, Iwan Kedryn-Rudnyćkyj. Wydawca: Spółka Wyd. „Dilo", Lwów. Z drukarni S-ki Wyd. „Dilo", Lwów, Rynek 10.
Редактори: д-р Іван Німчук, Іван Кедрин-Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.